

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Primární prevence sociálně patologických
jevů na středních školách v Českých
Budějovicích a spolupráce s Policií České
republiky

Vypracovala: Ing. Bc. Jana Burcev Špulková

Vedoucí práce: PhDr. Iva Žlábková, Ph.D.

České Budějovice 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů i záznam o průběhu a výsledku obhajoby klasifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 29. června 2016

.....
Ing. Bc. Jana Burcev Špulková

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala především své vedoucí bakalářské práce PhDr. Ivě Žlábkové, Ph.D. za velmi cenné rady, ochotu a čas při pomoci psaní této bakalářské práce.

Dále velice děkuji všem pracovníkům prevence a studentům za trpělivost při vyplňování dotazníku a rozhovorů k mé bakalářské práci.

ANOTACE

Bakalářská práce na téma „Primární prevence sociálně patologických jevů na středních školách v Českých Budějovicích a spolupráce s Policií České republiky“, se zabývá realizací programů primární prevence sociálně patologických jevů a spolupráce s Policií ČR. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části jsou vymezeny základní pojmy vztahující se k tématu, následně zde jsou vysvětleny formy programů primární prevence. Dále je v teoretické části zohledněno Usnesení vlády České republiky ze dne 25. ledna 2016 č. 66., o Strategii prevence kriminality v České republice na léta 2016 – 2020 a současně také Akční plán prevence kriminality na léta 2016 – 2020.

V praktické části jsou získány cenné informace k realizovaným programům primární prevence z pohledu studentů některých středních škol v Českých Budějovicích. Dále byli osloveni na stejných středních školách školní metodici prevence, kteří v interviu zhodnotili četnost i témata realizovaných programů primární prevence a spolupráce s dalšími subjekty. Nedílnou součástí praktické části je i rozhovor se zástupcem Policie ČR, který je zařazen na oddělení prevence a tisku na Krajském ředitelství Policie ČR v Českých Budějovicích.

Na základě výše uvedených a získaných informací je možné v závěru práce navrhnout možná řešení ve spolupráci školních metodiků prevence a Policií ČR.

KLÍČOVÁ SLOVA

primární prevence, sociálně patologické jevy, programy primární prevence, školní metodik prevence

ANNOTATION

My bachelor thesis called „ The primary prevention of socially pathological phenomena at secondary schools in the České Budějovice and cooperation with the Police of the Czech Republic “ deals with realisation of programs of primary prevention focused on socio-pathological phenomena and cooperation with the Police of the Czech Republic. The thesis is divided into theoretical and practical parts. In the theoretical part, first there are specified the terms connected with the theme, and then there are explained forms of programs of primary prevention. Next, it takes into account the Resolution of the Government of the Czech Republic No 66 of 25 January about the Strategy of crime prevention in the Czech Republic for years 2016 – 2020 and the Action plan for crime prevention for years 2016 – 2020.

In the practical part there are gained valuable information connected with the realized programs of primary prevention from the point of view of students of some secondary schools in České Budějovice. Next, school methodologists of prevention were interviewed at the same secondary schools and they appraised the frequency and topics of realised programs of primary prevention and cooperation with other institutions. An integral part of the practical part is an interview with a representative of the Police of the Czech Republic, who works in the department for prevention and press at Regional Directorate of Czech Police in České Budějovice.

On the basis of the above mentioned and gained information I can suggest possible solutions considering cooperation of school methodologists of prevention and the Police of the Czech Republic.

KEY WORDS

primary prevention, socio-pathological phenomena, programs of primary prevention, school methodologists of prevention

Obsah

ÚVOD.....	8
I. TEORETICKÁ ČÁST.....	9
1 Metodika a cíl bakalářské práce	9
2 Problematika sociálně patologických jevů	10
2.1 Základní pojmy	10
2.2 Socializace.....	14
3 Prevence sociálně patologických jevů	16
3.1 Obecná charakteristika prevence	17
3.2 Primární prevence	19
3.2.1 Metody primární prevence	22
3.3 Subjekty podílející se na primární prevenci v ČR	24
3.3.1 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	24
3.3.2 Úřad vlády České republiky - Republikový výbor pro prevenci kriminality	26
3.3.3 Ministerstvo vnitra.....	27
3.3.4 Policie České republiky	28
3.3.5 Orgány samosprávy	30
4 Programy primární prevence v ČR.....	31
4.1 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.....	31
4.2 Krajský úřad Jihočeského kraje	34

II. PRAKTICKÁ ČÁST	35
5 Výzkumné šetření.....	35
5.1 Cíl výzkumného šetření.....	35
5.2 Výzkumné otázky	36
5.2.1 Výzkumné metody.....	37
5.2.2 Výběr zkoumaných osob.....	38
5.3 Vyhodnocení výzkumného šetření.....	39
5.3.1 Místo výzkumného šetření	39
5.3.2 Výsledky a vyhodnocení výzkumu zaměřeného na studenty	41
5.3.3 Shrnutí a vyhodnocení výzkumných otázek	52
5.3.4 Vyhodnocení výzkumného šetření zaměřeného na školní metodiky prevence kriminality.....	54
5.3.5 Výsledky rozhovorů se školními metodiky prevence.....	54
5.3.6 Shrnutí a vyhodnocení výzkumných otázek	57
5.3.7 Výsledek rozhovoru s policistou zabývajícím se prevencí rizikového chování	59
5.3.8 Shrnutí a vyhodnocení výzkumných otázek	61
ZÁVĚR	63
Seznam použitých zdrojů	66
Internetové zdroje	69
Seznam dokumentů	71
Přílohy.....	72

ÚVOD

Bakalářská práce se zabývá efektivitou primární prevence u středoškolských studentů na vybraných středních školách v Českých Budějovicích. V práci je vysvětlena základní terminologie související se sociálně patologickými jevy a prevencí.

Sama pracuji řadu let u Policie ČR jako specialista na problematiku mládeže na Odboru obecné kriminality služby kriminální policie a vyšetřování. Tato práce každému dá obrovský rozhled v oblasti vývoje české mládeže, a to i v širším sociálním kontextu Policista, jež zpracovává tuto problematiku, je často tím prvním člověkem, který je schopen rozpoznat nové trendy v chování dětí. To, jak se děti chovají, odráží jednak celospolečenské problémy, ale také chování a výchovu v rodinách. Troufám si říci, že postoje a chování jednotlivých členů rodiny jsou klíčové pro to, jakým způsobem a do jaké míry bude dítě ohrožené sociálně patologickými jevy.

Výše uvedené skutečnosti si musí každý, kdo chce provádět ve školách primární prevenci uvědomit. Jako policistka si uvědomuji ještě jeden fakt, a to především to, že vzdělávání a preventivní programy by měly být realizovány nejen ve směru k dětem, případně studentům, ale také ve směru k učitelům a kdyby to bylo možné, tak i k rodičům.

Další otázkou, která se vyskytla při přípravě této bakalářské práce, je účast nevládních organizací v provádění primární prevence na středních školách. Jedná se o kvalitu těchto programů, o akreditaci nevládních organizací, i řešení akutních případů, které mohou vyvstat při provádění primární prevence (př. kyberšikana, sexuální nátlak, drogová problematika).

V současné době je systém provádění primární prevence propracován a celkem úspěšně realizován na základních školách, ale střední školy v některých případech za tímto trendem zaostávají. Jak tedy provádět primární prevenci na středních školách aby byla účinná, komplexní a pro všechny účastníky zajímavá? Doufám, že tato práce tyto otázky zodpoví a bude-li to možné, dá praktické rady, jak dosáhnout účinné primární prevence ve spolupráci středních škol s Policií ČR.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Metodika a cíl bakalářské práce

Jedním z nejzávažnějších problémů v současné době je ohrožení žáků a studentů sociálně patologickými jevy. Sociálně patologické jevy a jejich působení vedou ke kriminalitě, prekriminalitě, k delikventnímu chování. Takové následky jsou pro společnost vždy závažné z celospolečenského hlediska, ale také dražší, protože vyšetřování a odstraňování následků jsou značně nákladné. Sociálně patologické jevy mají většinou dopad na člověka i v dospělosti, což je dlouhodobý a těžko řešitelný problém, který se dotýká celé společnosti.

Cílem mé bakalářské práce je popsat sociálně patologické jevy, uvést jaký mají celospolečenský dopad a provádění primární prevence na středních školách, jak je aplikováno dnes. V závěru práce bych chtěla navrhnout možnosti zlepšení primární prevence na středních školách v Českých Budějovicích, ve spolupráci s Policií ČR. Tohoto cíle je možné dosáhnout zmapováním, jak je v současné době primární prevence prováděna a jak je do tohoto procesu zapojena Policie ČR. Spolu s tím se budu zabývat názory žáků na primární prevenci, jak je ve školách prováděna a jak ji vnímají studenti.

Teoretická část bakalářské práce bude věnována odborným termínům a celkovému ozřejmění celé problematiky sociálně patologických jevů, včetně primární prevence a podobně.

Praktická část práce je věnována především rozhovorům se školními metodiky prevence na vybraných středních školách v Českých Budějovicích, rozhovoru s policistou služebně zařazeném na oddělení prevence a tisku na Krajském ředitelství policie České Budějovice. Dále bude zpracován dotazník pro studenty těchto středních škol, kde budou prováděny rozhovory se školními metodiky prevence.

V závěru bakalářské práce shrnu veškeré získané poznatky a navrhnou možnosti, jak provádět primární prevenci sociálně patologických jevů, aby její účinnost byla vyšší a pro žáky zajímavější.

2 Problematika sociálně patologických jevů

Tato kapitola je věnována vymezení základních pojmů, které se v bakalářské práci vyskytují, nebo s tématem úzce souvisí. Níže uvedené pojmy jsou vysvětleny tak, aby byla jasná jejich interpretace.

2.1 Základní pojmy

K tomu, aby byla správně pochopena problematika sociálně patologických jevů, a prevence je nutné vysvětlit několik základních pojmů. Mezi tyto pojmy patří například sociálně patologické jevy, prevence, primární prevence, sekundární prevence, mladistvý, kriminalita, prekriminalita, delikvence, pachatel, trestný čin a prevence kriminality.

Sociální patologie (z lat. Pathos = utrpení, choroba) se zabývá projevy chování, které hodnotí společnost jako nežádoucí, protože porušují její sociální, morální nebo právní normy.

Sociálně patologické jevy

Pojem sociální patologie je vysvětlován tak, že jde o souhrnné označení nezdravých, abnormálních a obecně nežádoucích společenských jevů. V současné době je tento termín také nahrazován pojmem sociální deviace nebo sociální dezorganizace. Pojem sociální patologie se od pojmu sociální deviace i sociální dezorganizace liší. Jevy, které jsou označovány za deviantní, nemusí být vždy patologické. Sociálně patologické jevy jsou vždy pro společnost či jedince negativní, což v případě deviantních jevů platit nemusí. Proto je při vymezení pojmů nezbytné uvedené pojmy rozlišovat.¹

¹ FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. Sociální patologie: analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009. Psyché (Grada), s. 156.

Jedná se o takové jevy, respektive chování jedince, které je charakteristické nedodržíváním sociálních norem, zákonů, různých předpisů a etických kodexů. Takové chování pak vede k poškozování zdraví a prostředí, kde jedinec žije. Takové chování může v konečném důsledku vést až k celospolečenským poruchám, které se projevují v mezilidských vztazích, agresivitě ve společnosti, užívání návykových látek, prostituci, rozmachu sekt a obecně řečeno v kriminalitě.²

Kriminalita

Kriminalita je pojem, se kterým se každý den člověk setkává. Pojem kriminalita je možné definovat, jako výskyt chování, které je v dané společnosti trestné. Jedná se o souhrn trestných činů, které se v konkrétní společnosti vyskytly a vyskytují. Jedná se o činy a chování sankcionovatelné podle trestního zákona, a to jak zjevné, tak latentní.³

Další vysvětlení rozumí kriminalitou trestní chování, které je spácháno úmyslně nebo z nedbalosti trestně odpovědným pachatelem na určitém území, v určité době.⁴ Kriminalitu lze definovat dvěma definicemi – definicí legální a definicí sociologickou. Legální definice vychází z trestního práva. Kriminalita je souhrn trestních činů, které jsou spáchané na určitém území za určité období. Do této definice je zahrnut také pojem delikvence. Delikvence zahrnuje i činy, které nejsou jinak trestné.

Další zajímavou definicí je ta, která definuje kriminalitu mládeže jako nejzávažnější sociálně patologický jev, tedy poruchu v chování mládeže, projevující se v porušování trestněprávních norem. Uvedení autoři definují i delikvenci mládeže tak, že se jedná v užším smyslu o kriminalitu dětí a mladistvých, tedy případy, kdy dítě spáchá čin jinak trestný, nebo mladistvý spáchá provinění. V širším smyslu je možné pod tento pojem zahrnout i jednání, která nejsou trestným činem pouze díky nízké

² FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. Sociální patologie: analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009. Psyché (Grada), s. 156.

³ Tamtéž, s. 156.

⁴ URBANOVÁ, Martina. Systémy sociální kontroly a právo. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006, s. 125.

společenské škodlivosti, tzn. např. některé přestupky, podobající se svými znaky formálním znakům trestných činů.⁵

Podle sociologické definice kriminalita může zahrnovat také jevy, které jsou pro společnost škodlivé, a jejich skutková podstata není uvedena ve zvláštní části trestního zákona.⁶

Prekriminalita

Jedná se o takovou činnost, která je v rozporu s celospolečenskými dobrými mravy a dopouštějí se jí děti do 15 let, tedy děti, které nejsou trestně odpovědné. Stupeň společenské nebezpečnosti takového jednání je takový, že kdyby se takového jednání dopustila trestně odpovědná osoba, jednalo by se o trestný čin.

Věra Jirásková⁷ uvádí, že prekriminalita (dětská delikvence) je činnost, které se dopouštějí osoby před dovršením trestní odpovědnosti, to je věku 15 let.

Typickým znakem dětské delikvence je skupinovitost, malá promyšlenost a nepřipravenost trestných činů, neboť jsou většinou páchané dětmi spontánně.

Delikvence

Pojem delikvence je odvozený z latinského slova *dellinques*. Delikvenci lze definovat jako jednání mládeže, která porušuje sociální normy chráněné právními předpisy, včetně přestupků.⁸

Zaměříme-li se na rozdíl mezi pojmem kriminalita a delikvence, pak můžeme uvést, že pojem delikvence je širší než pojem kriminalita. Kriminalita porušuje právní

⁵ KUČTA, Josef a Helena VÁLKOVÁ. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2005. Beckovy mezioborové učebnice,, s. 321.

⁶ NOVOTNÝ, Oto. *Kriminologie*. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2004, s. 21.

⁷ JIRÁSKOVÁ, Věra. *Občan v demokratické společnosti*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. Učebnice pro střední školy, s. 93.

⁸ MATOUŠEK, Oldřich a Andrea KROFTOVÁ. *Mládež a delikvence: [možné příčiny, současná struktura, programy prevence kriminality mládeže]*. Praha: Portál, 1998, s. 146.

normy. Na takové jednání myslí trestní zákoník a delikvence je jednání, které porušuje i společenské normy.

Dítě

V trestním zákoníku je dítě, osoba mladší osmnácti let, pokud to trestní zákon nestanoví jinak. V zákoně č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže ve znění pozdějších novel je uvedeno, že pokud není zákonem stanoveno jinak, pak se rozumí dítětem ta osoba, která v době spáchání činu jinak trestného, nedovršila patnáctého roku věku.

V občanskoprávních předpisech se pak dítě nazývá osobou nezletilou, a to za předpokladu, že zletilosti nenabylo dříve, což je podle platných právních norem České republiky možné pouze uzavřením manželství.

Mladistvý

V zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník pojem mladistvý neuvádí. Zde se hovoří pouze o nezletilém (dítěti) popřípadě o zletilé osobě.

Podle zákona č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, je definován pojem mladistvý takto: „*Mladistvým je ten, kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku.*“⁹

Obecně lze konstatovat, že kriminalita zahrnuje jak kriminalitu skrytou, tak kriminalitu registrovanou. Registrovanou kriminalitu je možné najít ve statistických údajích o kriminalitě, je policií evidována. Skrytá kriminalita, jinak také latentní, je ta část kriminality, o které se policie nedověděla a není evidována.¹⁰

Dle Policie České republiky je kriminalita členěna na kriminalitu obecnou (násilná, mravnostní, majetková, zbyvajících, ostatní, vojenská) a kriminalitu hospodářskou.¹¹

⁹) Zákona č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů

¹⁰ NOVOTNÝ, Oto. Kriminologie. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2004, s. 21-24.

¹¹ SVATOŠ, Roman. Základy kriminologie a prevence kriminality. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2009, s. 1-14.

V této kapitole byly vysvětleny pojmy sociální patologie, sociálně patologické jevy, kriminalita, prekriminalita, delikvence, dítě a mladistvý, tedy pojmy které jsou důležité pro další zpracování bakalářské práce.

2.2 Socializace

V této kapitole bude charakterizován pojem socializace, současně jeho propojení a souvislost s primární prevencí sociálně patologických jevů na středních školách.

Socializací rozumíme komplexní celoživotní proces, kterým si člověk osvojuje kulturu a formuje se jako sociální a individuální bytost. Jedná se o začleňování jedince do systému společenských vztahů a postupné vytváření vazeb s jinými lidmi.¹²

Lze konstatovat, že socializace je širší pojem než výchova a uskutečňuje se nejen výchovným působením, ale také vlivem okolního prostředí. Je možné říci, že se jedná o proces, kterým se jedinec stává schopným žít v dané společnosti. Člověk se rodí jako biologická bytost a v průběhu svého života a vývoje se stává bytostí sociální. Postupně se včleňuje do společnosti a utváří se tak jeho osobnost. Můžeme říci, že cílem socializace je naučit se žít s druhými lidmi, komunikovat a spolupracovat s nimi.

Fáze a etapy socializace je těžké postihnout v jedné práci, protože řada sociologů (např. Kraus, Havlík, Geist, Ondrejko) uvádí odlišné fáze a etapy. Zaujaly mne fáze a etapy socializace, které uvádí ve své publikaci Havlík a spol.. Jedná se o čtyři fáze životní dráhy (dětství, mládí, dospělost a stáří), jak uvádím níže.

Dětství – jedná se o období, kdy je jedinec problémem pro své okolí a je závislý na svých rodičích. Dětství se dále dělí na *rané dětství*, kdy se formují v rodině citové vazby. Dítě v této době komunikuje především neverbálně, gesty, křikem a pláčem. Až v polovině této fáze začíná komunikovat verbálně.

¹² MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ (eds.). *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, s. 193.

Dále nastává takzvaný *předškolní věk*, kdy už má dítě pravidelný kontakt se svými vrstevníky v mateřské škole, kde se naučí vnímat sám sebe a své postavení v novém prostředí.

Vstupem dítěte do první třídy nastává *školní věk*, což je pro dítě výrazná změna. Dítě si osvojuje celou řadu nových rolí, které souvisejí s plněním povinností, vyplývajících ze školní docházky. V této době zažívá nové pocity, jako je zodpovědnost, zjišťuje, že může rozvíjet své zájmy a v neposlední řadě začíná formovat své postoje.

Mládí – toto období lze charakterizovat jako období, kdy má mladý člověk problém sám se sebou. Zde hovoříme o *pubertě*, dítě se dostává do fáze biologického dospívání. Jde, ale i o období ve kterém si jedinec hledá cestu k opačnému pohlaví, současně řeší i problém sociální identity a v neposlední řadě se jedná o období, ve kterém se člověk snaží rozvolnit pouto se svou rodinou. Snaží se o omezení kontroly ze strany rodiny.

Po pubertě nastává takzvané období *mládí*, kdy mladý člověk stojí na prahu dospělosti. Toto období však pro řadu jedinců znamená, že se musí vyrovnat s každodenními požadavky společnosti. S tím souvisí i nová role -zaměstnání a tlak na dodržování povinností a práv v této oblasti. Není divu, že řada mladých lidí v tomto období prožívá takzvanou krizi dospívání.

Dospělost – zde se hovoří o období, kdy jsou jiní lidé problémem pro mne. Toto období má tři základní fáze, a to *raná dospělost*, kdy se člověk potýká s řadou výrazných změn, jako je první zaměstnání, uzavření manželství, narození prvního dítěte a život v pevném svazku.

Následuje druhá fáze, o které je možné hovořit, jako o *druhé etapě dospělosti*, ve které přicházejí změny v oblasti povolání (kariéry), pozornost je soustředěna na děti předškolního věku. Tato etapa je výraznou zátěží pro ženy, které se dostávají do konfliktu s vnitřní identifikací rolí, které zastává. Jedná se o to, že žena v tomto období zaujímá roli matky, partnerky, zaměstnance, podnikatelky, atd.

Ve třetí etapě dospělosti přichází změna podoby rodiny. Děti se osamostatňují a odchází z domova. U žen toto vede ke zvýšení zájmu o práci, nebo podnikání a u mužů se objevuje krize středního věku.

Stáří – jedná se o období, kdy se „já“ stává problémem pro ostatní. V tomto období dochází k ukončení profesních, pracovních i podnikatelských aktivit. Takový jedinec odchází do důchodu a ztrácí sociální vazby vzniklé v průběhu dospělosti. Naproti tomu vznikají nové vazby a vztahy v rámci rodiny, kdy do rodiny přicházejí vnuci. Člověk v období stáří zaměřuje svůj zájem na to, aby strávil klidné, důstojné a zabezpečené stáří.¹³

Z výše uvedeného vyplývá, že jedinec, který má být formován pro samostatný a především produktivní život je nejen na středních, ale i základních školách. Jedná se o období, ve kterém je nutné mladého člověka vzdělávat, ale také na něho působit v oblasti sociálně patologických jevů. Takový jedinec by se měl naučit, co je závadové jednání, jak mu předcházet, popřípadě co dělat, když k takovému jednání v jeho okolí dojde. Jde o období, kdy je člověk k takovým vzdělávacím programům vnímavý a takto získané vědomosti si ponechává i následně přenáší do vlastní nové rodiny v období své dospělosti.

3 Prevence sociálně patologických jevů

Pojmem sociálně patologické jevy jsme již rozebraly v předešlé kapitole a v této se budeme zabývat pojmem prevence. Prevence se skloňuje v celé řadě oborů, jako je kriminalita, lékařství, sociální věci a další.

¹³ HAVLÍK, Radomír, Jiří PROKOP a Věra HALÁSZOVÁ. *Kapitoly ze sociologie výchovy*. Praha: Pedagogická fakulta UK, 1996.

3.1 Obecná charakteristika prevence

V posledních letech se o prevenci hovoří snad v každém vědním oboru. Existuje prevence ve zdravotnictví, prevence u policie, prevence ve školství atd. Také subjektů, které se zabývají prevencí je mnoho, například jednotlivá ministerstva, krajské úřady, městské a obecní úřady, ale také nevládní organizace. Co tedy prevence znamená?

Jedná se o termín, který ve své podstatě něčemu předchází, jde o ochranu před něčím. „Prevence je soubor opatření zaměřených na předcházení nežádoucích jevů, zejména onemocnění, poškození a sociálně patologických jevů.“¹⁴

Prevencí kriminality je možné rozumět snahu eliminovat trestnou činnost ještě před jejím vznikem, nebo před jejím průběhem, popřípadě dokončením. To znamená, veškeré aktivity a opatření směřují k předcházení trestné činnosti, oslabení či eliminaci příčin a podmínek jejího páchání.¹⁵

Lidé často hovoří o **primární, sekundární a terciální** prevenci, ale málo který člověk umí přesně vysvětlit, co to znamená. V podstatě jde o rozdělení prevence podle adresáta, tedy příjemce dané prevence. Primární, sekundární a v některých případech i terciální prevencí jsou programy zlepšující fungování rodiny u dětí a mládeže jakéhokoli věku. Preventivní programy jsou zaměřeny na výchovný styl rodičů, jejich angažovanost, také na schopnost rodičů řešit náročné situace. Důležité je stanovovat dítěti meze přijatelného chování a v případě potřeby uplatňovat vůči dítěti přiměřené sankce. Má-li být takový program efektivní, nemůže spočívat pouze v jednorázovém osvětovém poučení.¹⁶

¹⁴ RŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003, s. 178.

¹⁵ ŠTABLOVÁ, R. *Kriminologie*. Praha, 2008. Dostupné na: <https://is.jabok.cz/el/JA10/zima2012/S2041/um/kriminologie.pdf>, s. 30.

¹⁶ MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ (eds.). *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2010, s. 274-275.

Sekundární prevence

Termín sekundární prevence se používá tam, kde k sociálnímu selhání již dochází, ale buď jen v náznaku, nebo v míře, která se zatím nedá přesně identifikovat.¹⁷

Hovoří-li se o přímé prevenci, je tím myšlena právě sekundární prevence. Vedle jedinců i kriminálně rizikových skupin (mezi něž patří například drogově závislí, nezaměstnaní, děti, záškoláci).¹⁸

Sekundární prevenci provádí sociální pracovníci, pedagogicko-psychologické poradny, protidrogová centra, církevní charitativní i výchovné a diagnostické ústavy, kteří jsou ve styku s rizikovou mládeží.

Terciální prevence

Terciální prevenci lze také řadit do skupiny přímé strategie. Je zaměřena především na kriminální populaci s cílem zabránit recidivě. Jejimi hlavními nástroji jsou proto tresty, jejich ukládání, výkon, ochranná opatření a následná péče.¹⁹

V případě terciální prevence se jedná o resocializaci, například získat pracovní uplatnění, ubytování, motivaci pro vzdělávání a u oběti půjde o napravení následků trestného činu, poskytnutí potřebné pomoci.²⁰

Účelem terciální prevence je zmírnění nežádoucích projevů u jedinců, u kterých se již tento jev vyskytl.²¹

Terciální prevence je uskutečňována v resocializačních a reedukačních zařízeních. Sem patří například věznice, výchovné ústavy, detenční zařízení, DROPIN,

¹⁷ EDITOVALA EGGLE HAVRDOVÁ a AUTOŘI PAL BAAN [SIC .. ET AL.]. *Nejlepší praxe školních programů prevence kriminality: studijní materiál pro projekt "Vzdělávání v oblasti přenosu nejlepší praxe prevence kriminality a sociálního začlenění mládeže"*. Praha: Centrum pro veřejnou politiku, 2009, s.49-50.

¹⁸ŠTABLOVÁ, R. *Kriminologie*. Praha, 2008. Dostupné na: <https://is.jabok.cz/el/JA10/zima2012/S2041/um/kriminologie.pdf>. s. 30-33.

¹⁹Tamtéž

²⁰ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda: A. Čeněk, 2002. ISBN 80-86473-08-2, s. 76.

²¹ Srov. KUNÁK, S. *Vybrané možnosti primární prevence negativních vplyvov na deti a mládež*. Bratislava : IRIS, 2007, s. 36

psychiatrická zařízení, PMS (probační a mediační služba) a dále různé nevládní organizace jako je ROZKOŠ BEZ RIZIKA o. s. (instituce zaměřená na prostituci).

Samozřejmě, že existuje ještě další členění prevence, jako je dělení podle obsahového hlediska. Nejčastěji se jedná o prevenci sociální, situační a viktimologickou. Pro účely této práce však dostačuje dělení podle adresáta.

3.2 Primární prevence

Výše je obecně hovořeno o prevenci a také o sekundární a terciální prevenci. Tato kapitola je věnována primární prevenci, která je stěžejní pro tuto bakalářskou práci.

„Podstatou primární prevence je pozitivní ovlivňování hodnotové orientace skrze výchovné a vzdělávací osvětové a poradenské aktivity, které vedou jedince například ke zvolení dravého životního stylu či pozitivnímu využívání volného času.“²²

Primární prevence je zaměřena na populaci, která není kriminálně riziková, ale je zaměřena na sociální prostředí v nejširším slova smyslu, na příčiny a podmínky kriminality.²³

Primární prevenci se dále dělí na obecnou primární prevenci, která je zaměřena na organizování volnočasových aktivit, které rozvíjejí osobnost dítěte a na specifickou primární prevenci, která se zabývá poskytováním služeb konkrétním osobám. Absence tohoto druhu prevence může u těchto osob predikovat negativní vývoj.²⁴

²² ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda: A. Čeněk, 2002, s. 76.

²³ SEMRÁD, Jiří. *Mládež a sociálně negativní jevy: sborník referátů ze semináře*. Praha: Vydavatelství Policejní akademie České republiky, 1996, s. 8.

²⁴ EDITOVALA EGGLE HAVRDOVÁ a AUTOŘI PAL BAAN [SIC .. ET AL.]. *Nejlepší praxe školních programů prevence kriminality: studijní materiál pro projekt "Vzdělávání v oblasti přenosu nejlepší praxe prevence kriminality a sociálního začlenění mládeže"*. Praha: Centrum pro veřejnou politiku, 2009, s. 49.

Dělení primární prevence

Aby došlo k požadovanému efektu primární prevence, bylo nutné zpracovat ucelený koncept a strukturu této prevence. Ideální rámec tak představuje meziresortní systém primární prevence, jehož konečnou podobu určuje školní metodik prevence. Vzhledem k těmto skutečnostem je nutné, aby se školní metodik prevence orientoval v celém systému primární prevence, aby byl obeznámen s různými osnovami níže uvedených programů.

Primární prevenci MŠMT ČR rozděluje na specifickou a nespecifickou. ***Specifickou primární prevencí*** je taková, která se zaměřuje na odpovídající formy rizikového chování. Specifická primární prevence vychází z předpokladu, že volnočasové programy nebudou pro určitou skupinu dětí a mladistvých dostatečně poutavé a přístupné. Na základě tohoto předpokladu je tvorba specifických programů primární prevence, které mají podpůrný charakter. Tento postup pak zabrání vyčlenění takových jedinců z běžné společnosti. Z uvedeného vyplývá, že by tyto programy neexistovaly, kdyby neexistovaly rizikové projevy ve společnosti.²⁵

Nespecifická primární prevence je taková, která nemá přímý vztah k rizikovému chování, současně však pomáhá snižovat riziko vzniku takového chování. Využívá proto důmyslné programy na využívání volného času cílové skupiny. Tyto aktivity tedy podporují zdravý životní styl a osvojení si žádoucího sociálního chování.²⁶ Lze tedy konstatovat, že nespecifickou primární prevencí někteří odborníci považují za *univerzální primární prevenci*.

²⁵ MŠMT (2009). Strategie prevence rizikových projevů chování u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2009–2012.

²⁶ MŠMT (2009). Strategie prevence rizikových projevů chování u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2009–2012.

Specifická primární prevence

Všeobecná primární prevence – nerozlišuje děti a mládež podle rizikových skupin. Určující je zde především věk. Tématické programy jsou sestaveny pro větší počet osob, nejčastěji školní třídu.

Selektivní primární prevence – ta se zaměřuje na osoby, které lze více než jiné zařadit do skupiny ohrožených osob. Jedná se o takové jedince, kteří jsou vystaveni rizikovým faktorům, nebo jsou u nich tyto faktory již přítomny. Tyto programy jsou zaměřeny na komunikaci, vztahy a sociální dovednosti a podobně. Takto náročné programy kladou vysoký důraz na vzdělání školního metodika prevence. Selektivní primární prevence a její programy jsou cíleny na jednotlivce a menší skupiny.²⁷

Indikovaná primární prevence je zaměřena na jedince, kteří jsou vystaveni působení výrazně rizikových faktorů, případně u kterých se již vyskytly projevy rizikového chování. Tento druh prevence již vyžaduje speciální vzdělání metodika prevence. Tedy by mělo jít o speciálního pedagoga či psychologa.²⁸

Konkrétní druhy programů primární prevence vycházejí z cílů a potřeb zadavatele, tedy školy. Rozeznáváme programy primární prevence podle časového hlediska nebo podle cílové skupiny.

Programy primární prevence lze dělit podle časového hlediska na:

- Jednorázové programy – je připravena na jednu až tři hodiny.
- Krátkodobé programy – hodiny rozložené do několika dní.
- Střednědobé programy – jejich trvání je dva až tři roky.
- Dlouhodobé programy – jejich působení je pět až deset let.

Další dělení programů primární prevence podle cílové skupiny na:

- Komplexní – určené pro děti, studenty, rodiče, učitele i veřejnost
- Populačně cílené – pracuje se pouze s určitou částí populace

²⁷ BĀRTĪK, Pavel, MIOVSKÝ, Michal (ed.). *Primární prevence rizikového chování ve školství: [monografie]*. Praha: Sdružení SCAN, c2010, s. 42-43.

²⁸ Tamtéž, s.42-43

- Populačně náhodné – zde musí dojít ze strany školy k poptávce a neziskové organizace připraví program primární prevence. Zde nejsou brány ohledy na potřeby populace.²⁹

3.2.1 Metody primární prevence

Výběr metody primární prevence závisí na školní prevenci. Školní metodik prevence vybírá vhodný způsob s ohledem na to, aby bylo dosaženo požadovaného výsledku. Níže uvedené metody se dají i kombinovat, a to vždy s ohledem na cíl primární prevence, na cílovou skupinu příjemců, životní styl a návyky účastníků programu a v neposlední řadě s ohledem na vlastní praktické zkušenosti lektora. Miovský³⁰ ve své publikaci uvádí kompletní a především ucelenou klasifikaci hlavních metod primární prevence.

Metody slovní – jedná se o metodu, kdy lektor používá verbální komunikaci a v tomto případě se jedná o monolog ze strany lektora. Jedná se o metody, které je vhodné kombinovat s jinými metodami, jako jsou metody aktivizační:

- **Přednáška** jde o verbální projev. Tato metoda je náročná na soustředění posluchačů, a proto je doporučována pro mládež od staršího školního věku.
- **Vyprávění** jedná se o sdělování vlastních zkušeností epickou formou. Posluchač má možnost si tak lépe utvořit svou vlastní představu. Je vhodné se vyhnout zastrašování, nebo nadlehčování tématu, ale téma má být vyprávěno tak, aby u posluchače vzbudilo zájem.
- **Vysvětlování** v tomto případě lze hovořit o základní lektorské dovednosti, která v ideálním případě pomáhá posluchači pochopit probíraný problém.

²⁹ MŠMT (2007). Vybrané termíny primární prevence. Kolektiv autorů. Praha: 2007.

³⁰ MIOVSKÝ, Michal, Tereza ADÁMKOVÁ, Miroslav BARTÁK, et al. *Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování*. Druhé, přepracované a doplněné vydání. Praha: Klinika adiktologie I. LF UK v Praze a VFN v Praze, 2015. ISBN 978-80-7422-391-4., s. 109-113.

Metody slovní dialogické, u kterých z podstaty názvu vyplývá, že se jedná o vzájemnou výměnu názorů mezi pedagogem, lektorem a žákem. Jedná se o efektivní skupinovou práci.

- **Rozhovor** je vzájemná verbální komunikace mezi dvěma a více osobami. Rozhovorem se docílí výměny názorů, zkušeností, rozvíjí se kritické myšlení a je možné nalézt různé odpovědi na položené otázky.
- **Práce s textem** jedná se o práci s literaturou. Jedinec musí umět pracovat s literaturou, orientovat se v tištěném textu a vyhledávat v různých tiskovinách, ať už se jedná o odborné texty, slovníky, odborné časopisy, popřípadě encyklopedie. Do této kategorie je možné zařadit i práci s internetem.
- **Napodobování** jedná se o proces, kdy určitý jedinec přebírá od druhé osoby jeho způsob chování. Může se projevovat jako chování bezděčné nebo záměrné a může být ovlivňováno racionálně popřípadě citovými vazbami. V primární prevenci je tento způsob důležitý pro podporu přijímání pozitivních vzorů. Tento efekt je využíván u peer programů.

Metody aktivizační jedná se o takové metody, které jsou pro cílovou skupinu atraktivní, rozvíjí klíčové kompetence příjemců primární prevence. Tyto metody vytvářejí příznivé klima ve třídě, nebo skupině. Pro lektora je náročná příprava. U těchto metod je kladen důraz na myšlení příjemců primární prevence a řešení problémů.

- **Diskuse** je metoda, kdy vždy jde o verbální komunikaci mezi skupinou a lektorem. Tito účastníci si tímto způsobem navzájem předávají názory k danému tématu, upřesňují si daný problém, argumentují a hledají řešení. Tato metoda je efektivní pro výcvik komunikace a pozitivních sociálních postojů.
- **Řešení problémů** tato metoda motivuje příjemce primární prevence k samostatnému tvořivému myšlení. Celá metoda je založena na třídění, vyhledávání, kladení si otázek, které vedou ke konečnému řešení problému.
- **Metoda situační** řeší problém ve své skutečné podobě. Je to metoda náročná na spolupráci všech účastníků, kteří hledají řešení problému. Situační metoda podporuje sociální učení, převod teorie do praxe.

- **Metoda inscenační** jedná se v podstatě o hraní rolí v modelových situacích. Metoda využívá prvky dramatické výchovy, ale i zde je nezbytná příprava, realizace a hodnocení.

Metody komplexní jedná se o organizační formy činnosti v rámci programu primární prevence.

- **Brainstorming** je metoda, u které je důležité vyprodukovat co nejvíce nápadů a ty následně zhodnotit podle užitečnosti a jejich upotřebitelnosti. Tato metoda je otevřená k dalším možnostem hledání řešení problému.
- **Mediální technologie** jedná se o nástroje napomáhající lepší efektivitě. U této metody je doporučována kombinace s aktivizačními technologiemi. Jde především o využívání počítačové technologie a podobně.³¹

3.3 Subjekty podílející se na primární prevenci v ČR

Primární prevencí se v České republice zabývá řada státních i nestátních (nevládních organizací). V této části práce se pokusím zmapovat alespoň stěžejní část celého systému, který se na provádění primární prevence podílí.

3.3.1 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy je jedním ze stěžejních orgánů, který se zabývá primární prevencí. Pro rok 2016 si primární prevenci stanovilo jako prioritu. Na svých webových stránkách také uvádějí i metodiku, jak je možné žádat o dotace, které by byly použity na primární prevenci rizikového chování ve školách všech stupňů /č. j.: MSMT-18917/2012-27/2 Metodika Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy pro poskytování dotací ze státního rozpočtu na realizaci aktivit v oblasti primární prevence

³¹ MIOVSKÝ, Michal, Tereza ADÁMKOVÁ, Miroslav BARTÁK, et al. *Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování*. Druhé, přepracované a doplněné vydání. Praha: Klinika adiktologie I. LF UK v Praze a VFN v Praze, 2015. ISBN 978-80-7422-391-4., s. 109-113.

rizikového chování v období 2013-2018 nebo Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č.j. 21291/2010-28/.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy je resortem, který koordinuje v rámci ČR aktivity v oblasti primární prevence rizikového chování u dětí a mládeže. Tuto koordinaci zabezpečuje ve spolupráci s krajskou institucionální úrovní - krajskými školskými koordinátory prevence, na úrovni bývalých okresů prostřednictvím pedagogicko-psychologických poraden - metodiků prevence a zároveň v úzké vazbě na činnost samotných primárních uživatelů a realizátorů programů primární prevence rizikového chování škol a školských zařízení - školních metodiků prevence.³²

Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013 – 2018 je dokumentem MŠMT, který formuluje základní principy a funkce strategie. Stanovuje cílové skupiny strategie. Dále se uvedená strategie zabývá jednotlivými formami rizikového chování, prioritními oblastmi strategie, koordinuje primární prevenci, a to především rolemi a odpovědnostmi klíčových subjektů. Nedílnou součástí celé strategie je legislativní rámec primární prevence, finanční zajištění, vzdělávání v oblasti primární prevence a samozřejmě i evaluace a certifikace programů primární prevence.³³

Výše uvedené metodiky jsou pouze jednou z aktivit, které vyvíjí ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Ministerstvo metodiku přímo neprovádí, ale jako nadřízený orgán zajišťuje financování, akreditaci, plánuje a vytváří vhodné podmínky.

³² NÁRODNÍ STRATEGIE PRIMÁRNÍ PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ DĚTÍ A MLÁDEŽE NA OBDOBÍ 2013 - 2018. [Http://www.msmt.cz](http://www.msmt.cz) [online]. Praha, 2013 [cit. 2016-06-13]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/28077>, s. 4

³³ Tamtéž

3.3.2 Úřad vlády České republiky - Republikový výbor pro prevenci kriminality

Stěžejním orgánem, který odpovídá za vytváření preventivní politiky vlády České republiky je „Republikový výbor pro prevenci kriminality“. Předsedou tohoto výboru je ministr vnitra a výkonným místopředsedou jeho první náměstek, do jehož působnosti spadá oblast veřejného pořádku. Členy výboru jsou Ministerstvo vnitra, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo obrany, Ministerstvo financí, Rada vlády ČR pro záležitosti romské menšiny, Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky, Policejní prezidium ČR, Probační a mediační služba ČR, Nejvyšší státní zastupitelství, Generální ředitelství vězeňské služby, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Soudcovská unie ČR. Stěžejní plnění úkolů zajišťuje odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra.

Hlavní úlohou republikového výboru je informační a iniciační činnost. Plní koordinační roli vůči aktivitám na všech úrovních státní i veřejné správy a schvaluje dotace na preventivní projekty realizované na republikové, krajské a místní úrovni.³⁴

Usnesení vlády České republiky ze dne 25. ledna 2016 č. 66., o Strategii prevence kriminality v České republice na léta 2016 – 2020 ukládá členům Republikového výboru pro primární prevenci předložit do 23. června 2016 Akční plán prevence kriminality na léta 2016 – 2020, který bude obsahovat konkrétní úkoly k naplnění cílů Strategie. Dále také nařizuje každoročně vyčleňovat v rozpočtu Ministerstva vnitra prostředky na prevenci kriminality tak, aby v celkovém objemu dosáhly v letech 2016 – 2020 minimálně výše 300 mil. Kč, přičemž minimálně 285 mil. Kč by mělo být vyčleněno na Program prevence kriminality.³⁵

³⁴ MINISTERSTVO VNITRA. *Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2012 až 2015*. Praha, 2011. s. 9 – 12. Dostupné na: <http://www.mvcr.cz/clanek/strategie-prevence-kriminality-na-leta-2012-2015.aspx>

³⁵ *Usnesení vlády České republiky č. 66* [online]. <http://www.mvcr.cz>, 2016 [cit. 2016-06-13]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/strategie-prevence-kriminality-v-ceske-republice-na-leta-2016-az-2020.aspx>

3.3.3 Ministerstvo vnitra

Ministerstvo vnitra zpracovává základní analýzy a bezpečnostní audity pro oblast prevence kriminality. Na základě takto získaných výsledků navrhuje komplexní řešení nastalých bezpečnostních problémů. Dále ministerstvo odpovídá za fungování a rozvoj prevence kriminality na republikové, ale i krajské a lokální úrovni a zpracovává národní strategii prevence kriminality. Ministerstvo vnitra, díky specializovanému odboru prevence vytváří specifické projekty v oblasti prevence kriminality a současně odpovídá za mediální politiku v oblasti prevence kriminality. Na úrovni mezinárodní spolupráce plní závazky v rámci této spolupráce a čerpá řadu cenných informací ze zahraničí. Odbor prevence Ministerstva vnitra dále zajišťuje konzultační činnost, vytváří metodiku činnosti manažerů prevence kriminality a zajišťuje jejich vzdělávání.

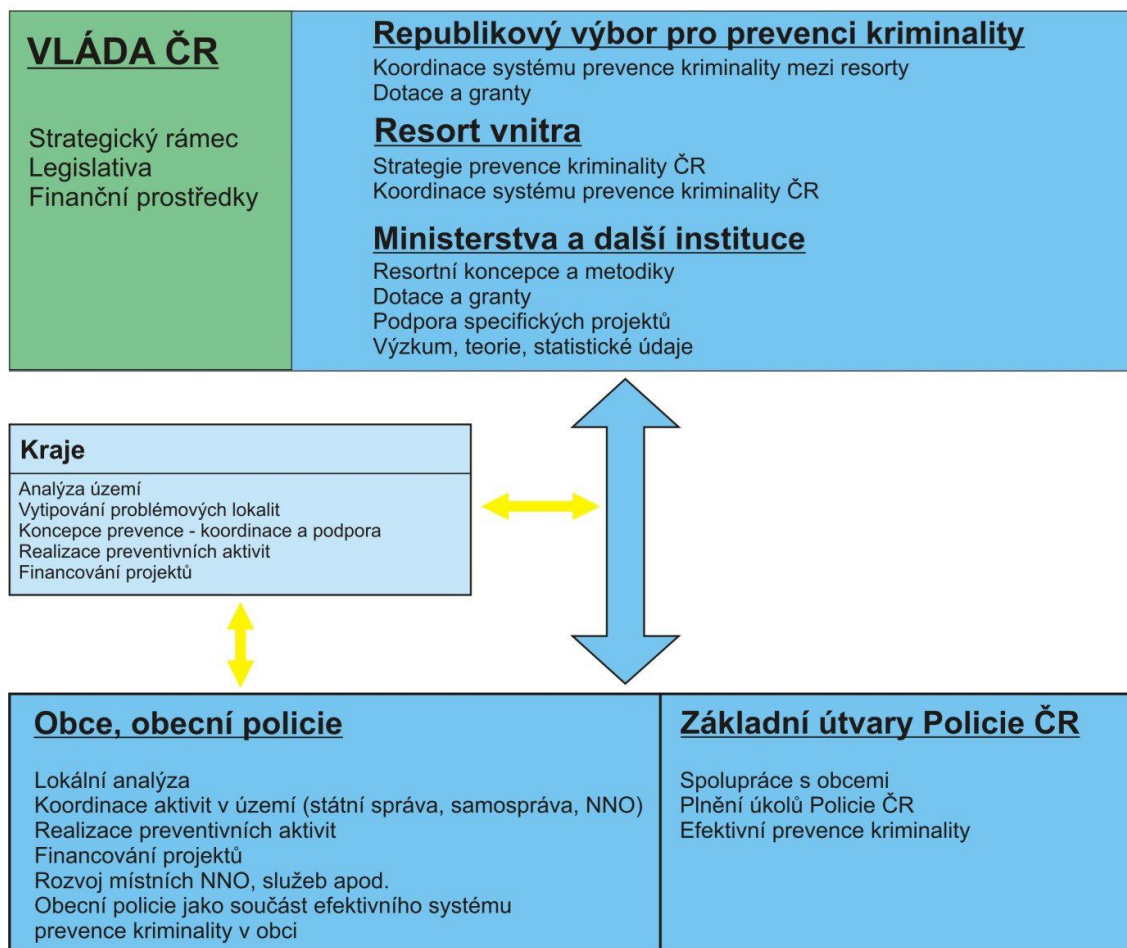
Ministerstvo vnitra reagovalo na Usnesení vlády České republiky č. 66 a zpracovala za Ministerstvo vnitra Strategii prevence kriminality v České republice na léta 2016 – 2020. Tato strategie se zabývá globálními i strategickými cíli a současně uvádí základní principy politiky prevence kriminality v České republice na léta 2016 až 2020. Dále se Strategie zabývá systémem prevence kriminality v České republice a vzhledem k tomu, že se nejedná pouze o primární prevenci, ale i sekundární a terciální prevenci, tak se Strategie zaměřuje i na pomoc obětem trestné činnosti, práci s dětmi a mládeží, práci s pachateli trestné činnosti. Další důležitou částí Strategie je komplexní přístup k prevenci kriminality v rizikových lokalitách. Významnou částí shora uvedené Strategie je kapitola, která se zabývá novými hrozbami a přístupy k prevenci kriminality, z čehož lze vycházet při tvorbě nových programů prevence.³⁶

Ve výše uvedené strategii je použito schéma k realizaci prevence kriminality v České republice, které přehledně znázorňuje celý systém prevence kriminality v ČR.

³⁶ *Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2016 - 2020* [online]. <http://www.mvcr.cz>, 2016 [cit. 2016-06-13]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/strategie-prevence-kriminality-v-ceske-republice-na-leta-2016-az-2020.aspx>

Obr. č. 1 – Schéma systému prevence kriminality v ČR³⁷

SYSTÉM PREVENCE KRIMINALITY V ČR

3.3.4 Policie České republiky

Činnost Policie České republiky je dána zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky ve znění pozdějších předpisů. Policie ČR plní řadu úkolů, ale jejím stěžejním úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku, zajišťovat veřejný pořádek,

³⁷ Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2016 až 2020. *Www.mvcr.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-06-26]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/strategie-prevence-kriminality-v-ceske-republice-na-leta-2016-az-2020.aspx>

předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly svěřené jí zákony.

V současné době prevenci kriminality v Policii ČR blíže upravuje zejména **Koncepce prevence kriminality Policie ČR na léta 2014 až 2016** (přijata po dlouhé době poté, kdy policie takovým koncepčním materiálem v oblasti prevence kriminality vůbec nedisponovala).³⁸

Prevenci se dnes u Policie ČR věnují především policisté a občanskí zaměstnanci, kteří jsou zařazeni na oddělení prevence a tisku. Na realizaci preventivních programů se podílejí i policisté z jednotlivých specializovaných pracovišť Policie ČR a celorepublikových útvarů. V současné době se Policie ČR aktivně podílí na primární, sekundární a také prevenci sociální. Další oblasti prevence, jako je situační, prevenci viktimitnosti a systém pomoci obětem trestné činnosti jsou dnes u Policie ČR na vzestupu.

Dnes se primární prevence promítá do všech činností a útvarů Policie ČR, a to na všech úrovních, policejní management nevyjímaje. Důraz je kladen na praktický přístup k prevenci, který je orientovaný na problém a eliminaci podmínek páchaní trestné činnosti. V problematice prevence Policie ČR zastává důležitou analytickou roli, která spočívá ve sběru kriminologických dat a jejich analýze a navrhování preventivních opatření. Z výše uvedeného vyplývá i další úloha Policie ČR v prevenci, a to je především informačně-osvětový přístup, tedy informování veřejnosti. Další přístup Policie ČR je multioborový a koordinační, což znamená, že Policie ČR zastřešuje spolupráci s dalšími subjekty prevence kriminality a ukázky praktických případů.

Policie ČR přijme Koncepci prevence kriminality v Policii ČR od roku 2017, ve které bude dále rozvíjet zaměření, strukturu a preventivní aktivity vytvořené a realizované na základě cílů a vizí Koncepce prevence kriminality v Policii ČR na léta 2014 až 2016.³⁹

³⁸ *Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2016 - 2020* [online]. <http://www.mvcr.cz>, 2016 [cit. 2016-06-13]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/strategie-prevence-kriminality-v-ceske-republice-na-leta-2016-az-2020.aspx>

³⁹ Tamtéž

Tato práce by měla přinášet skutečné a především praktické informace pro další využití, a proto musím konstatovat, že na webu: www.prevence-info.cz je možné nalézt celou řadu zajímavých a důležitých odkazů. Na tomto webu jsou i různé preventivní filmy, které jsou dílem DAVY studia. K uvedeným filmům je pro pedagogy a pracovníky prevence připraven manuál, kam Policie ČR píše trestně právní část. V současné době je specialisty připravován komentář k filmu Jakub. Filmy mohou používat nejen policejními „preventisté“ ve školách při provádění primární prevence, ale i školní metodici prevence.

Tento trend ukazuje na nezastupitelnou roli policistů při provádění primární prevence, vzhledem ke svým teoretickým, ale především praktickým zkušenostem. Policisté tak obohacují své preventivní aktivity o postřehy z konkrétních kauz, kterými se zabývali ve své práci.

3.3.5 Orgány samosprávy

Krajské úřady, města, ale i obce postupují dle vlastních priorit v samostatné působnosti.

Krajský úřad Jihočeského kraje se zabývá oblastí prevence rizikového chování v samostatné působnosti oddělení prevence a humanitní činnosti, odbor sociálních věcí a zdravotnictví. Stanovuje základní strategie v daných oblastech prevence, určuje priority, zajišťuje podporu vytváření materiálních, personálních a finančních podmínek nezbytných pro vlastní realizaci prevence ve školách. Na oddělení prevence a humanitní činnosti zabezpečuje tuto funkci krajská školská koordinátorka prevence. Jejím úkolem je vytvářet a inovovat krajské koncepce, spolupracovat s dotčenými odbory Krajského úřadu Jihočeského kraje (protidrogovým koordinátorem, manažerem prevence kriminality a dalšími subjekty participujícími na řešení problematiky prevence na úrovni kraje) a především s Krajskou pedagogicko-psychologickou poradnou. Je členkou výboru krajských školních koordinátorů prevence při MŠMT ČR, podílí se na výběru projektů v dotačním programu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR ze státního rozpočtu na realizaci aktivit v oblasti prevence rizikového chování.

Spolupracuje s odborem pověřeným koordinací prevence na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy ČR.⁴⁰

Výše uvedená strategie byla zpracována v souladu s Národním programem rozvoje vzdělávání, tzv. Bílou knihou, s Akčním plánem Evropské unie boje proti drogám, s Usnesením vlády ČR č. 1305 o Národní strategii protidrogové politiky na období 2005 - 2009, dokumentem WHO Zdraví pro všechny 21. století – Cíl 12 a s Usnesením vlády č. 1046 k Dlouhodobému programu zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva České republiky Zdraví pro všechny ve 21. století. Strategie prevence sociálně patologických jevů je současně plně v souladu se Standardy odborné způsobilosti poskytovatelů programů primární prevence užívání návykových látek, dokumentu MŠMT z roku 2005 - 2008 a 2009 – 2013.

4 Programy primární prevence v ČR

Programy primární prevence se v České republice a nejen na středních školách zabývá především Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále už jen MŠMT) dále pak jednotlivé krajské úřady, jednotlivé školy, Policie ČR, ale také různé nevládní neziskové organizace.

4.1 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy klade na programy primární prevence značný důraz a i proto je v současné době platná „Metodika MŠMT pro poskytování dotací ze státního rozpočtu na realizaci aktivit v oblasti primární prevence

⁴⁰ ZATUPITELSTVO JIHOČESKÉHO KRAJE. *Strategie prevence rizikového chování dětí a mládeže jihočeského kraje na období 2012 - 2014*. České Budějovice, 2012. s. 6 – 9.

rizikového chování v období 2013 – 2018“, pod číslem jednacím: MSMT-18917/2012-27/2.⁴¹

Tento metodický pokyn upravuje možnosti poskytování dotací pro realizaci primární prevenci, upravuje podmínky žádosti, registraci žadatele v elektronickém systému IS PREVENCE. Velmi zajímavý je pak článek, který se zabývá otázkou, na jaké projekty je možné žádat dotaci od MŠMT.

Dále jsem studiem dostupných materiálů zjistila, že MŠMT na svých webových stránkách zveřejnila metodické dokumenty, doporučení a pokyny k primární prevenci rizikového chování schválená vedením MŠMT: Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28) a Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních (Dokument Č.j. MSMT- 22294/2013-1).⁴²

Ve výše uvedeném metodickém pokynu MŠMT jsou stanoveny priority resortu školství pro realizaci primární prevence na toto období. Mezi priority jsou zařazeny: šikana, agrese, kyberšikana a s tím související problematika komunikace prostřednictvím multimédiím. Patří sem násilí, vandalismus, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus, xenofobie a homofobie, dále také záškoláctví, problematika všech závislostí, negativní působení sekt a sexuálně rizikové chování. Součástí primární prevence je pak také problematika poruchy příjmu potravy, rizikové sporty a rizikové chování v dopravě a prevence úrazů.

Každá z výše uvedených problematik má zpracovaný rámcový koncept rizikového chování ve školním prostředí, tedy co má pedagog dělat, když má podezření na rizikové chování nějakého žáka nebo studenta. Jedná se o komplexně zpracovaný manuál pro učitele, který řeší například typ rizikového chování, jaká východiska z dané situace jsou možná, kdo tento problém řeší a s kým se na řešení podílí. Materiál dále obsahuje legislativní rámec problému, dále je zde zpracováno, jaký je vhodný postup ze strany pedagoga, co je cílem nastaveného řešení a v závěru jsou vždy uvedeny doporučené odkazy.

⁴¹ <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/programy-ministerstva-skolstvi-mladeze-a-telovychovy-pro?highlightWords=Projekty+prim%C3%A1rn%C3%AD+prevence>

⁴² *Metodické pokyny MŠMT* [online]. Praha: <http://www.msmt.cz> [cit. 2016-06-14]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuzeni-a-pokyny>

Aby byl ucelený obraz aktivit MŠMT v primární prevenci, je nutné se zmínit i o spolupráci ministerstva s Národním ústavem pro vzdělávání (dále už jen NÚV). Národní ústav pro vzdělávání na začátku roku 2016 spustil nový on-line katalog certifikovaných programů primární prevence. Tento portál umožňuje přehledné vyhledávání programů, které mají platný certifikát odborné způsobilosti poskytovatelů programů primární prevence rizikového chování. Pokud si škola není jistá, jakou organizaci si přizvat na preventivní programy k potřebným typům rizikového chování, nabízí katalog NÚV jednoduchou cestu pro ředitele školy, školní metodiky prevence či výchovné poradce k nalezení vhodných certifikovaných programů s garantovanou kvalitou.⁴³

V neposlední řadě je nutné zmínit, že ve dnech 17. – 18. května 2016 se konala konference v oblasti primární prevence rizikového chování, kterou organizovalo MŠMT v Praze v Hotelu Fortuna City. Hlavním tématem této konference bylo bezpečné klima na školách. Jedním ze stěžejních témat byla informace o činnosti NÚV v oblasti primární prevence rizikového chování, představení vzdělávací nabídky, ale také aktuální stav ohledně certifikovaných organizací a vyhledávací aplikace. Dále byla konference věnována změnám v dotačním řízení MŠMT pro oblast primární prevence rizikového chování na období 2017 – 2020. Zajímavá vystoupení pak byly ze strany krajů v oblasti primární prevence a realizace programů.⁴⁴

Z výše uvedeného je patrné, že MŠMT se dlouhodobě věnuje otázce programů primární prevence a jejich realizací na jednotlivých školách.

⁴³ *Nový on-line katalog certifikovaných programů* [online]. Praha: <http://www.nuv.cz> [cit. 2016-06-14]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/pracoviste-pro-certifikace/novy-on-line-katalog-certifikovanych-programu>

⁴⁴ *Konference MŠMT k oblasti primární prevence rizikového chování* [online]. Praha: <http://www.msmt.cz>, 2016 [cit. 2016-06-14]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/konference-msmt-k-oblasti-primarni-prevence-rizikoveho>

4.2 Krajský úřad Jihočeského kraje

Krajský úřad Jihočeského kraje je nedílnou součástí celého systému provádění primární prevence sociálně patologických jevů. Spolupracuje jednak s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, ale také se školami a školskými zařízeními na území Jihočeského kraje. Je pro ně partnerem nejen při samotném provádění programů primární prevence, pomáhá ale i při přípravě jednotlivých programů včetně a finančního zajištění jednotlivých programů.

Na webových stránkách Krajského úřadu jihočeského kraje je i ucelený seznam akreditovaných programů primární prevence v Jihočeském kraji. Přehled místních organizací a poskytovatelů primární prevence a jejich působení je uvedeno v příloze č.1.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 Výzkumné šetření

Bakalářské práce, literatura a výzkum, který jsem se rozhodla uskutečnit, jsou zaměřeny na téma „Realizace programů primární prevence se zaměřením na sociálně patologické jevy a spolupráce středních škol v Českých Budějovicích s Policií České republiky“.

Výzkumné šetření se zaměřuje na **tři** základní skupiny respondentů. U skupiny respondentů (studentů) bude cílem zjistit, jakým způsobem je na středních školách uskutečňována primární prevence sociálně patologických jevů, jak často je primární prevence na dané škole realizována, kdo tyto preventivní programy připravuje, následně pak realizuje a jakou formou. Druhou oblastí výzkumného šetření budou školní metodici prevence, kteří se na příslušné střední škole zabývají primární prevencí. U školních metodiků prevence bude cílem zjistit, jak je primární prevence realizována na jejich střední škole a zda školní metodici prevence spolupracují s Policií České republiky, popřípadě s nějakými nevládními organizacemi. Třetí oblastí výzkumného šetření bude zástupce Policie ČR, který má ve své působnosti i otázku prevence, a to jak primární, tak i sekundární a terciální. Cílem výzkumného šetření bude zjistit, jakým způsobem se Policie ČR angažuje v oblasti primární prevence na středních školách.

5.1 Cíl výzkumného šetření

Cílem této bakalářské práce je zmapování aplikace primární prevence sociálně patologických jevů na vybraných školách (odborné střední školy a gymnázia) v Českých Budějovicích. Výzkumný soubor středoškolských studentů, prezentuje své názory na potřebnost a dostatečnost primární prevence sociálně patologických jevů. Zjišťovala jsem jejich názory a postoje i míru odpovědnosti v této oblasti.

Druhá část je zaměřena na školního metodika prevence, jeho zkušenosti a hodnocení spolupráce v oblasti preventivních aktivních aktivit se zástupci Policie ČR.

Třetí část je věnována názorům a postojům specialisty, který je u Policie ČR, Krajského ředitelství policie Jihočeského kraje zařazen na oddělení prevence a tisku. Šetření je zaměřeno na to, jak Policie ČR oslovuje střední školy, jak probíhá vzájemný kontakt a spolupráce.

Na základě takto získaných poznatků bude možné stanovit optimální postup v aplikaci prevence sociálně patologických jevů na středních školách, na kterém budou vzájemně spolupracovat školy a Policie České republiky. Z výzkumu mohou vyplynout další aspekty spolupráce škol a policie.

5.2 Výzkumné otázky

Stěžejním výzkumným problémem této práce je především to, jakým způsobem je realizována primární prevence sociálně patologických jevů na vybraných středních školách v Českých Budějovicích.

Výzkumné otázky zaměřené na studenty středních škol:

1. Jaké jsou postoje studentů k otázce sociálně patologických jevů?
2. Jak je prováděna primární prevence na konkrétní střední škole (postup, obsah, kdo prevenci provádí)?
3. Jaká témata studenty nejvíce zajímají?

Výzkumné otázky zaměřené na metodiky prevence vybraných středních škol:

1. Jaká je koncepce provádění primární prevence sociálně patologických jevů na dané střední škole v Českých Budějovicích?
2. Z čeho vychází metodik prevence na střední škole při přípravě preventivních akcí, jak určuje cílovou skupinu prováděných preventivních akcí?
3. Jakým způsobem je nastavena meziresortní (Policie ČR, Krajský úřad Jihočeského kraje, popřípadě nevládní organizace) spolupráce při realizaci primární prevence na školách?

Výzkumné otázky zaměřené na zástupce Policie ČR:

1. Jakým způsobem probíhá kontakt Policie ČR se středními školami v oblasti primární prevence? Jak často je primární prevence na středních školách v Českých Budějovicích realizována?
2. Jaké programy primární prevence sociálně patologických jevů je policie schopna nabídnout středním školám?
3. Disponuje Policie ČR metodickým pokynem, který by problematiku primární prevence upravoval?

5.2.1 Výzkumné metody

Metody, které budou použity ke zjištění výše uvedených výzkumných otázek, u studentů: „technika dotazníku“, u školních metodiků prevence a zástupce Policie ČR se bude jednat o „polostrukturovaný rozhovor“.

Celá praktická část má tři části, které budou dále označovány:

- A. Studenti středních škol.
 - B. Školní metodici prevence.
 - C. Zástupce Policie ČR, který se zabývá prevencí.
- A. **Studenti středních škol** – vzhledem k velkému počtu respondentů je použito metody **dotazníku**, tedy deskriptivního (popisného) způsobu získávání dat z výzkumného šetření. Tímto způsobem je možné získat větší výzkumný vzorek, tedy i více informací. Před samotným výzkumem je nutné provést předvýzkum, který mé práci zajistí, že dotazník bude pro studenty srozumitelný a budou zde použity jednoznačné otázky (v mém případě byl předvýzkum proveden při přednášce na jedné střední škole, která se v té době potýkala s problémem kyberšikany).
- B. **Školní metodici prevence** - je použito metody **interview** (rozhovor). Vzhledem k malému počtu respondentů není možné realizovat předvýzkum. Interview mi

dává možnost sledovat nejen mimiku, ale popřípadě i jiné neverbální projevy respondentů.

- C. *Zástupce Policie ČR* – i v tomto případě je vhodnou metodou **interview**. Jedná se pouze o jednu osobu, která v rámci Krajského ředitelství policie Jihočeského kraje se problematikou prevence zabývá a není možné použít jiné výzkumné metody.

Výzkumný soubor: studenti vybraných středních škol v Českých Budějovicích, školní metodici prevence a zástupce Policie ČR, z Krajského ředitelství policie Jihočeského kraje, oddělení prevence a tisku.

Výběrový soubor: vybrané střední školy a gymnázia v Českých Budějovicích, cca 100 až 130 studentů, počet školních metodiků prevence na středních školách, kde bylo realizováno výzkumné šetření je přímo závislý na počtu oslovených a spolupracujících škol. V neposlední řadě je do výběrového souboru zařazen pracovník Policie ČR, který se v rámci Jihočeského kraje zabývá prevencí.

5.2.2 Výběr zkoumaných osob

- A. Studenti dvou středních škol v Českých Budějovicích a studenti jednoho gymnázia. Ve výzkumném šetření se jedná konkrétně o studenty druhých ročníků, protože tito studenti jsou již na prostředí nové školy a způsob výuky plně adaptováni a současně mají v paměti zkušenosti ze základních škol, kde je primární prevence sociálně patologických jevů realizována. Zde pak může do jisté míry dojít i k porovnání jednotlivých zkušeností a prožitků studentů.
- B. Školní metodici prevence jsou ve většině případů pedagogové, kteří mají dlouhodobé zkušenosti a ustálené postupy při realizaci programů primární prevence sociálně patologických jevů.

C. Policista Krajského ředitelství policie Jihočeského kraje, který je služebně zařazen na oddělení prevence a tisku a má řadu zkušeností s realizací primární, sekundární i terciální prevence na základních školách, středních školách, ve výchovných ústavech i v dětském diagnostickém ústavu.

5.3 Vyhodnocení výzkumného šetření

Vyhodnocení výzkumného šetření bude rozděleno do tří oblastí, a to podle již předešlého uspořádání dle respondentů. Nejprve je nutné se zabývat samotným místem realizovaného výzkumného šetření.

5.3.1 Místo výzkumného šetření

V celém Jihočeském kraji je velké množství různých středních škol. V této práci však budeme pracovat pouze se středními školami v Českých Budějovicích.

Gymnázia v Českých Budějovicích

Chceme-li získat ucelený seznam všech středních škol v Českých Budějovicích je nezbytné čerpat informace buď osobní návštěvou Krajského úřadu v Českých Budějovicích, odbor školství, mládeže a tělovýchovy. Dále je možné uvedené informace získat na webových stránkách Krajského úřadu, odbor školství, mládeže a tělovýchovy. Uvedené stránky obsahují seznam středních škol včetně gymnázií, středních odborných škol, vyšších odborných škol a rodinných středních škol.⁴⁵

⁴⁵ *Seznam středních škol v Jihočeském kraji* [online]. České Budějovice [cit. 2016-06-19]. Dostupné z: [http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par\[okres_cb_cb\]=on&par\[skola_ss_ssk\]=on&par\[skola_vos\]=on&par\[ic\]=&par\[nazev\]=&par\[adresa\]=&par\[odeslano\]=Vyhledat&par\[id_v\]=175&par\[lang\]=CS&par\[action\]=show&par\[back\]=form](http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par[okres_cb_cb]=on&par[skola_ss_ssk]=on&par[skola_vos]=on&par[ic]=&par[nazev]=&par[adresa]=&par[odeslano]=Vyhledat&par[id_v]=175&par[lang]=CS&par[action]=show&par[back]=form)

Ucelený přehled všech šesti gymnázií je zpracován do přehledné tabulky viz příloha č. 2, kde je možné nalézt i kontaktní údaje na gymnázia a webové stránky.

Střední odborné školy v Českých Budějovicích

V Českých Budějovicích je široké spektrum středních škol od průmyslových škol až po střední školy humanitního zaměření. V roce 2011 proběhlo v celé České republice sčítání lidu, domů a bytů. Tímto sčítáním bylo zjištěno, že krajské město České Budějovice má 93883 obyvatel.⁴⁶

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem lze konstatovat, že počet středních odborných škola je pro krajské město dostatečný.

Jihočeský kraj je krajem s nejmenší hustotou zalidnění z celé České republiky. V kraji žije 636,6 tisíc obyvatel, tedy 63 obyvatel na 1 km². Věková struktura obyvatel kraje je obdobná jako v celé České republice. Průměrný věk v kraji je 41,4 let.

Síť školských zařízení v Jihočeském kraji tvoří 301 mateřských škol, 255 základních škol a 90 středních škol, včetně 23 gymnázií. Jihočeská univerzita má osm fakult: ekonomická, filozofická, pedagogická, přírodovědecká, teologická, zdravotně sociální, zemědělská, rybářství a ochrany vod. Dále je zde Vysoká škola technická a ekonomická v Jindřichově Hradci na Fakultě managementu Vysoké školy ekonomické Praha. Kromě toho jsou v Jihočeském kraji ještě tři soukromé vysoké školy, a to Vysoká škola evropských a regionálních studií, Filmová akademie M. Ondříčka v Písku a Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích.

Ucelený přehled všech devatenácti středních odborných škol je zpracován do přehledné tabulky viz příloha č. 3, kde je možné nalézt i kontaktní údaje na jednotlivé střední školy, včetně webových stránek.

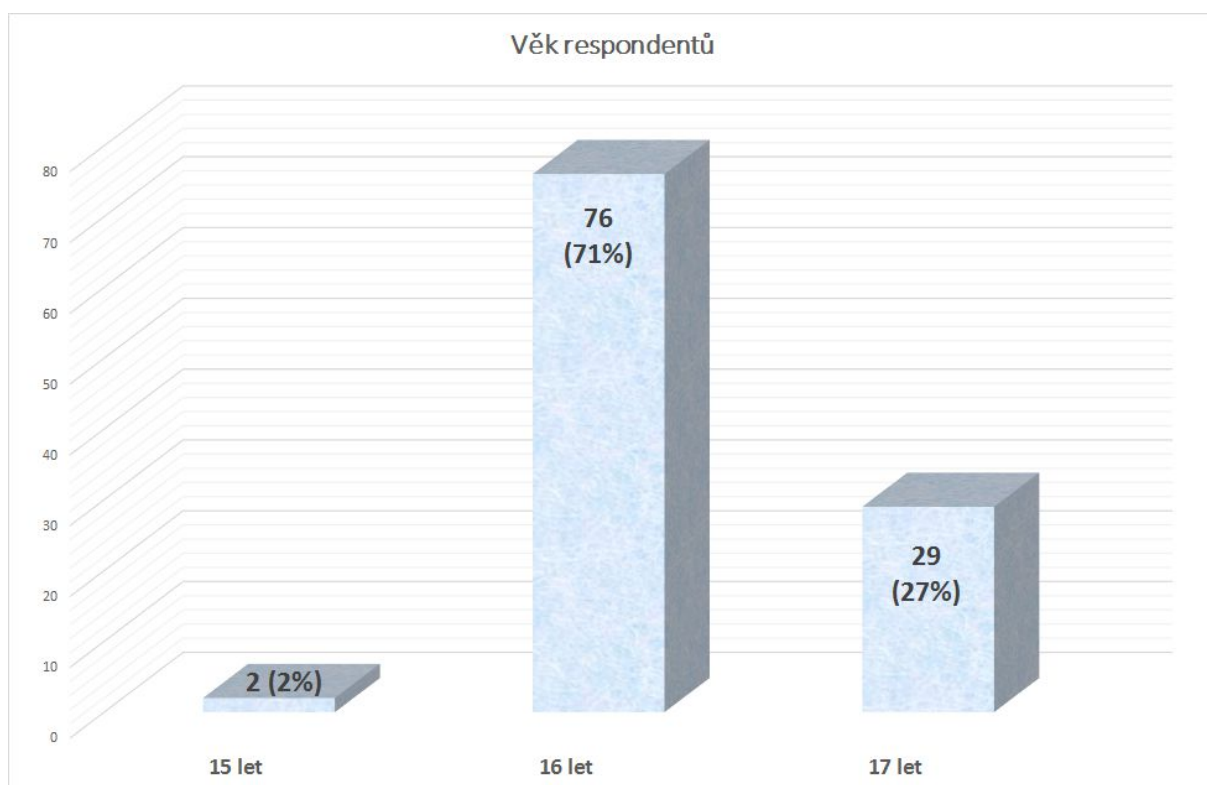
⁴⁶ *Mapa České republiky: Počet obyvatel měst České republiky* [online]. České Budějovice [cit. 2016-06-19]. Dostupné z: <http://www.mapaceskerepubliky.cz/pocet-obyvatel-mest>

5.3.2 Výsledky a vyhodnocení výzkumu zaměřeného na studenty

V této kapitole je charakterizován výběrový soubor studentů některých středních škol z Českých Budějovic. Dotazník vyplnilo celkem 107 respondentů. Jednalo se o studenty ze dvou středních odborných škol v Českých Budějovicích a jednoho gymnázia. Výzkum byl proveden ve druhých ročnících uvedených škol. Jednalo se o 68 dívek a 39 chlapců. Vzhledem k citlivosti některých otázek byl dotazník koncipován jako anonymní. Dotazník obdrželi všichni studenti, kteří byli v den mé návštěvy, tedy výzkumného šetření, ve škole. Všichni studenti souhlasili s vyplněním dotazníku. Odpovědi jsou zpracovány pomocí grafického znázornění. Na závěr, po posledním grafickém znázornění otázek, jsou vyhodnoceny výzkumné otázky.

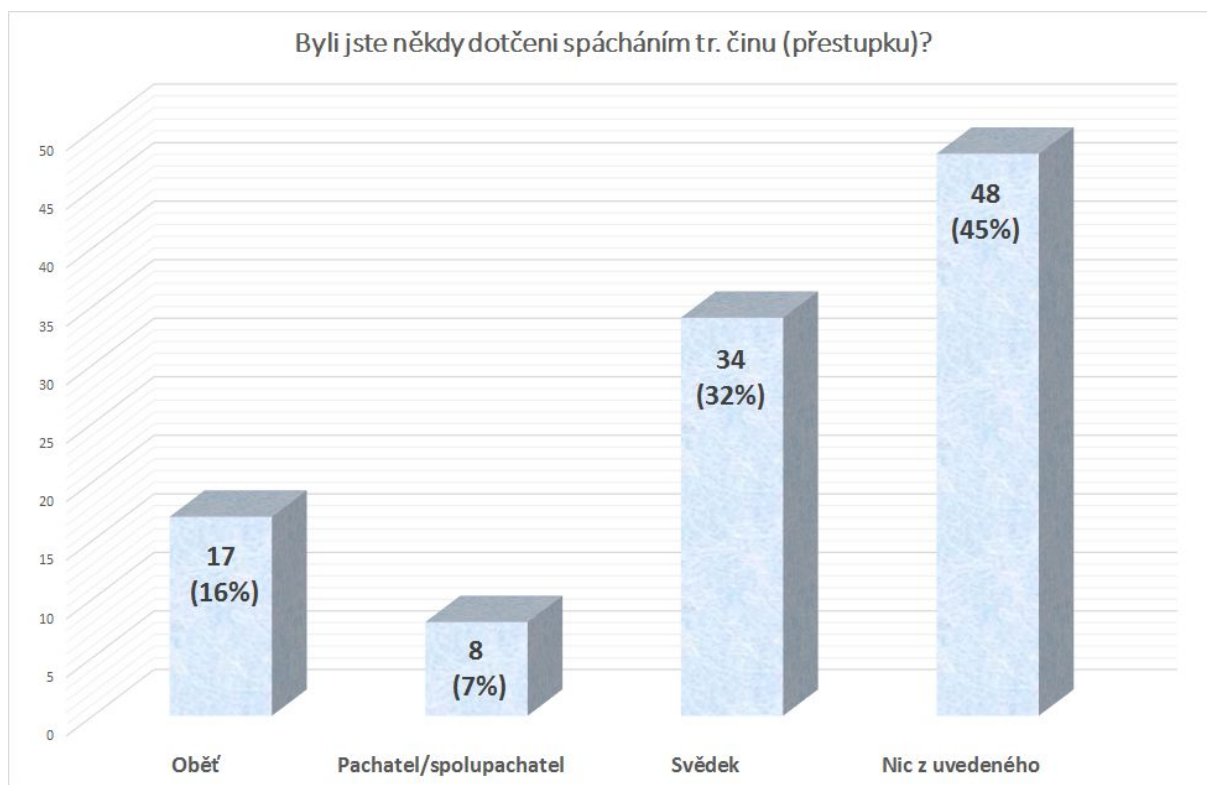
Z grafu 1 je jasné, že většina respondentů přistoupila k vyplnění dotazníku s určitou mírou zodpovědnosti, jsou zde i studenti, kteří záměrně uvedli nepřesný údaj o svém věku (uvedli, že je jim 15 let). Logicky je možné dovodit, že student, který vychází základní školu z deváté třídy a v době vyplňování dotazníku je ve druhém ročníku střední školy nemůže být ve věku patnácti let.

Graf 1: Věk respondentů (otázka č. 3)

Z grafu 2 je jasné, že část studentů se s protiprávním jednáním setkala. Pravdou je, že respondenti, kteří uvedli, že byli pachatelé, byli ze středních odborných škol. Studenti z gymnázia se ve většině případů nedopouštějí protiprávního jednání tak často, jako děti ze středních odborných škol.

Graf 2: Vlastní zkušenosti s trestnou činností (otázka č. 4)

Otázka č. 5: Sociálně patologické jevy – znalost terminologie

Tato otázka byla ve výzkumu velice překvapující, protože studenti nebyli schopni přesně definovat, co jsou sociálně patologické jevy. Většina studentů uváděla, že se jedná o takové jevy, které člověka něčím ohrožují, nebo jsou škodlivé pro společnost:

- že někdo spáchá vraždu nebo jiný násilný čin,
- že někdo prodává drogy,
- že někdo zneužívá děti,
- že někdo šikanuje ostatní ve škole, a to i prostřednictvím facebooku,

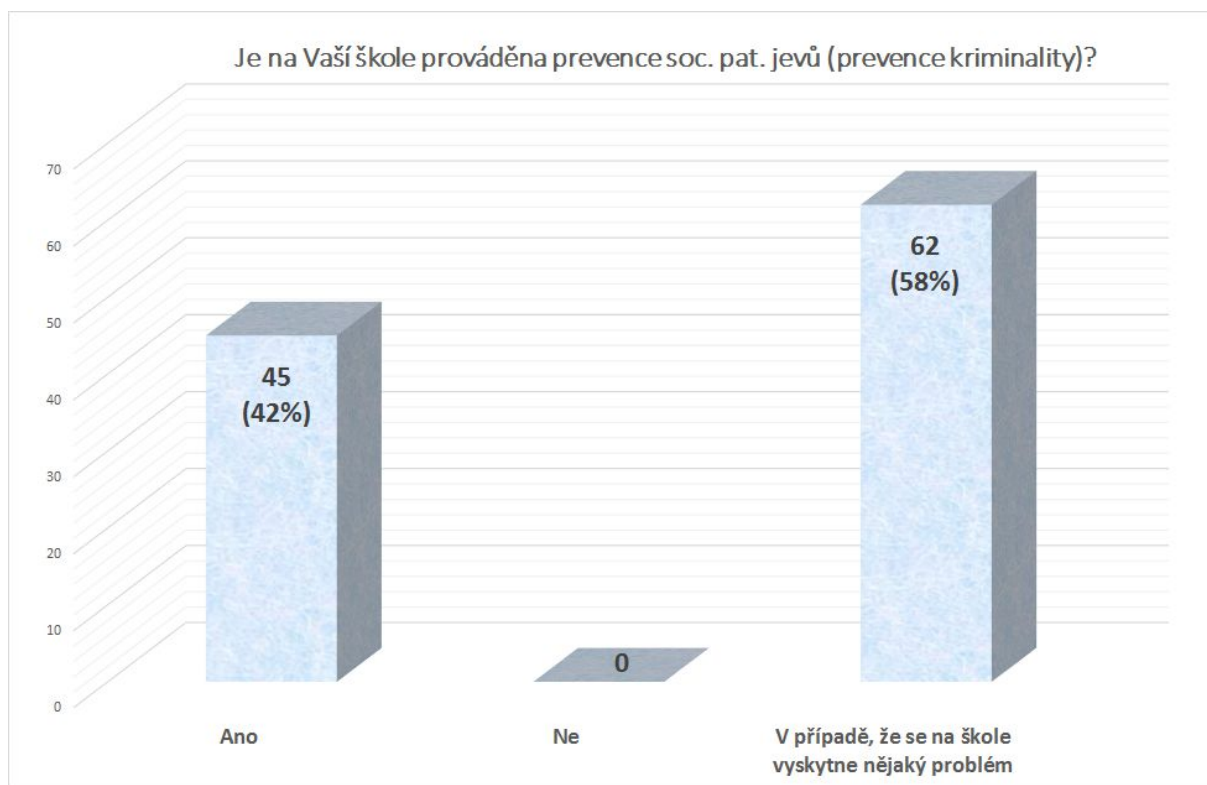
Otázka č. 6: Rozdíl mezi primární, sekundární a terciální prevencí

U této otázky reagovali studenti v určitém rozporu. Jedna skupina studentů velmi správně uvedla, že primární prevence je taková, která je realizována u populace nezasažené kriminálním jednáním. Dále pak dochází k rozporu ve vysvětlení, jaký rozdíl je mezi sekundární a terciální prevencí. Tyto dvě skupiny studenti nejsou příliš schopní od sebe rozlišovat.

Druhá skupina v dotazníku uváděla, že primární prevence se provádí na základních a středních školách, ale jako první skupina, která v zásadě dobře vysvětlovala pojem primární prevence, nebyla v tomto případě příliš schopná vysvětlit rozdíl mezi sekundární a terciální prevencí.

Z grafu 3 vyplývá, že na středních školách je prevence sociálně patologických jevů realizována. Většinou se však nejedná o primární prevenci, ale o sekundární. Tuto skutečnost je možné dovodit z faktu, že 58% respondentů uvedlo, že prevence je realizována na jejich škole až ve chvíli, kdy ve škole dojde k sociálně nevhodnému chování, nebo jednání kriminálnímu. To znamená, že se už jedná o sekundární prevenci.

Graf 3: Realizace prevence na střední škole z pohledu studentů (otázka č. 7)

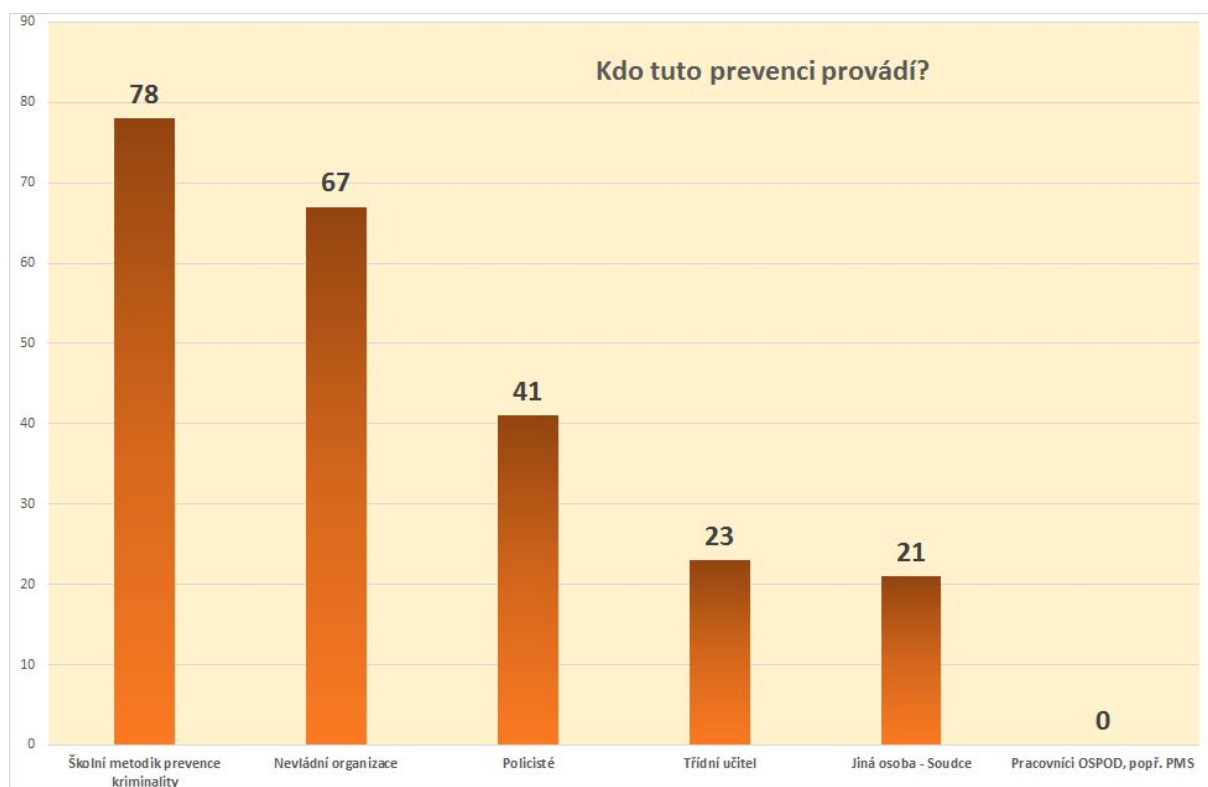
Z grafu 4 vyplývá, že nejčastěji je primární prevence na středních školách realizována formou přednášek. Následují diskuse s odborníky, jako jsou policisté, sociální pracovníci odborů sociálně právní ochrany dětí, úředníci probační a mediační služby, popřípadě soudci. Poté následuje sledování preventivních spotů, popřípadě filmů a jejich rozbor. Dále se především na gymnáziích realizují návštěvy soudů (návštěvy veřejného hlavního líčení), jen v malé míře se na středních školách realizuje primární prevence pomocí různých her nebo zpracováním projektů. Podle vyjádření respondentů se na středních školách nerealizují. Prevence, která by byla zaměřena na volnočasové aktivity studentů se na středních školách a gymnáziích podle respondentů dotazníku nerealizují. To může souviset s tím, že studenti, kteří jsou ve věku adolescence, tedy na prahu dospělosti si nechtějí nechat řídit svůj volný čas druhými osobami.

Graf 4: Způsob realizace programů primární prevence (otázka č. 8)

Z grafu 5 vyplývá, že nejčastěji realizují primární prevenci školní metodici prevence, následují různé nevládní organizace, které navštěvují školy s různými programy primární prevence sociálně patologických jevů. Pouze 41 respondentů uvádí, že primární prevenci na jejich škole prováděli policisté. Dále se primární prevencí zabývají třídní učitelé a v neposlední řadě i např. soudci (především u gymnázií). Z výsledků dotazníků vyplývá, že školy nespolupracují při realizaci primární prevence s odborníky z odborů sociálně – právní ochrany dětí popřípadě s pracovníky probační a mediační služby. Žádné jiné osoby respondenti v dotazníku neuvodli.

Graf 5: Lektoři primární prevence (otázka č. 9)

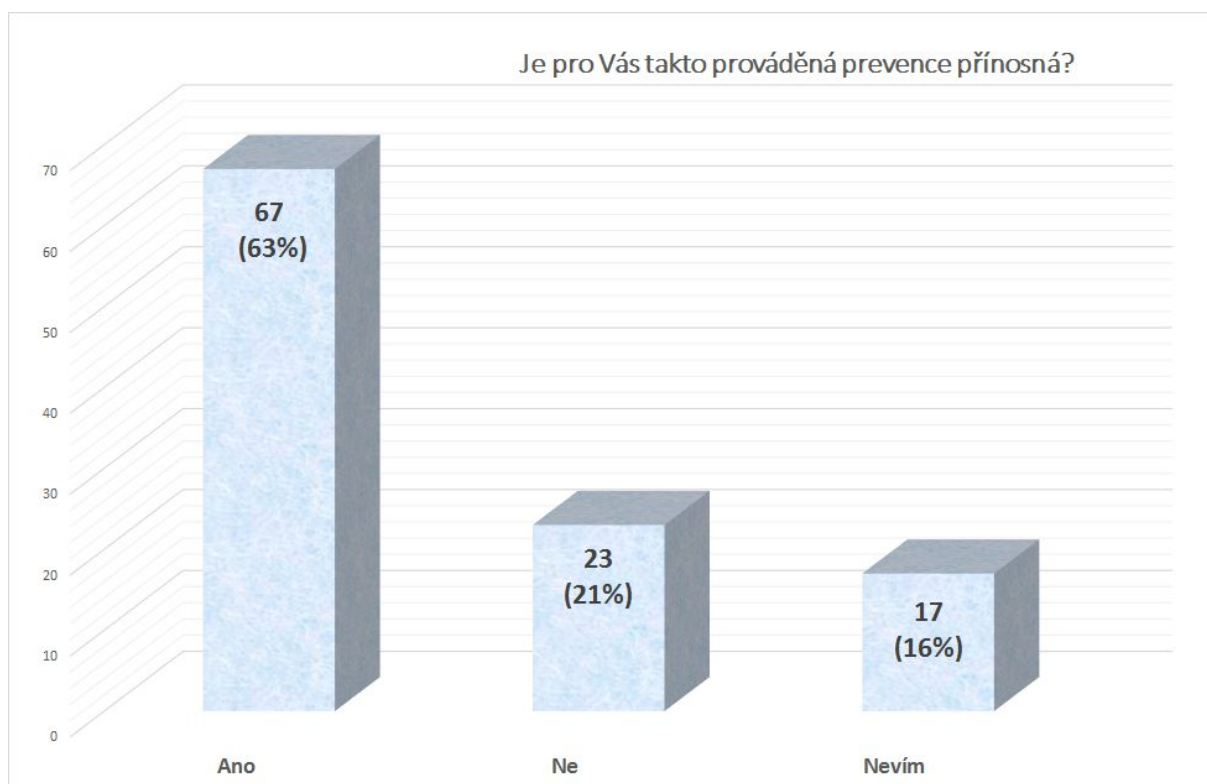

Z grafu 6 je patrné, že studenti vnímají primární prevenci sociálně patologických jevů jako zajímavou a účinnou. Lze to připsat i tomu, že systém realizací primární prevence je rok od roku propracovanější a pro studenty tak i poutavější a zajímavější.

Respondenti, kteří uvedli, že pro ně není primární prevence přínosná, mohou pouze prezentovat svůj názor nebo postoj, který v kolektivu zastávají. Změna názoru, byť v dotazníku je pro takové, často nevyzrálé jedince nemyslitelná. Podle mého názoru je právě u těchto jedinců primární prevence sociálně patologických jevů klíčová, protože ať už si to člověk připustí, nebo ne, tak jsou do určité míry vhodně zvolenými preventivními programy ovlivněni.

V každé skupině respondentů je určité procento nerozhodných lidí, kteří nemají svůj názor přesně vyhraněný, a to jsou právě studenti, kteří uvedli, že neví, jestli je pro ně primární prevence přínosná. Lze, ale předpokládat, že i tito studenti vnímají obsah preventivních projektů, které jsou školou realizovány.

Graf 6: Hodnocení (evaluace) primární prevence studenty na střední škole (otázka č. 10)

Z grafu 7 se odrážejí zájmy a priority dnešních studentů středních škol a gymnázií. Jsou to témata především „Internet a jeho nebezpečí (kyberšikana, sexting, ...)“. Toto téma však klade vysoké nároky na experta, který připraví a následně realizuje takový projekt. V současné době jsou děti a mládež velice zblhlí v používání jakékoliv elektroniky a internetu především. Často se rádi aktivně zapojují do těchto programů a někteří se i snaží svými vědomostmi předčít takového specialistu a zesměšnit ho.

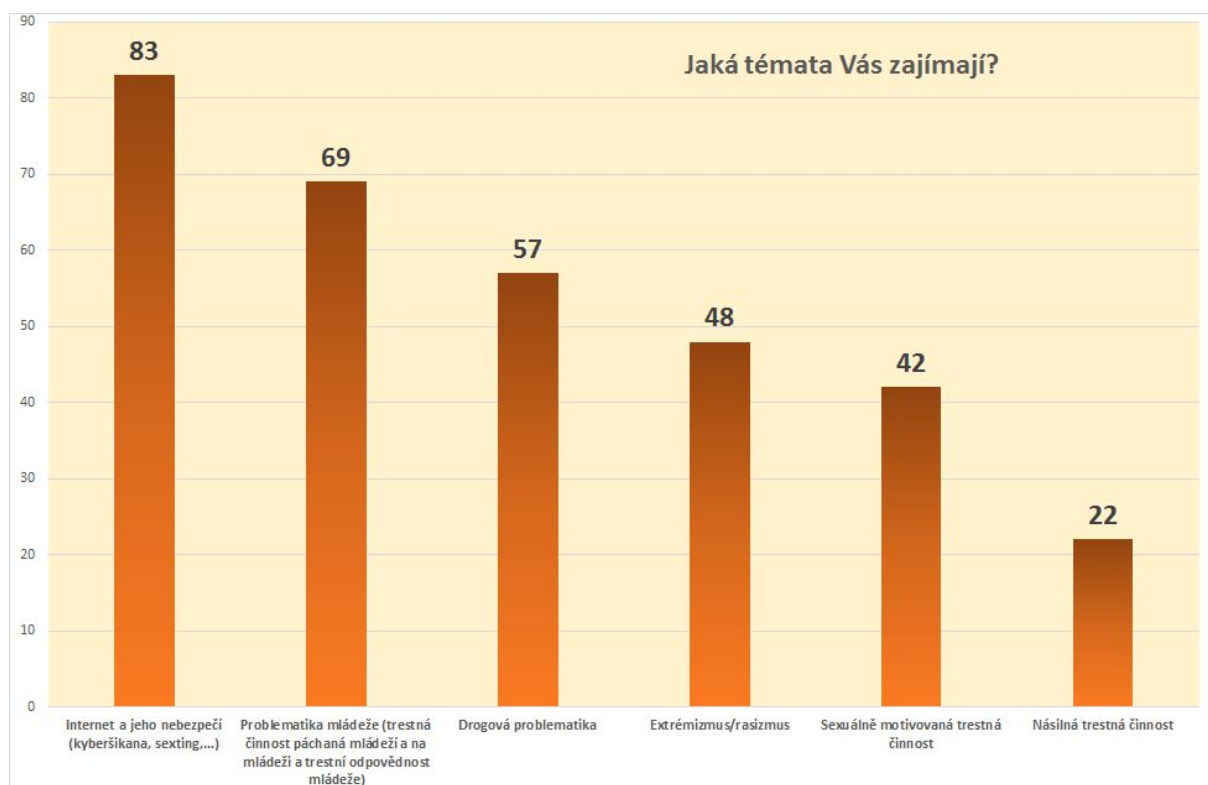
Následně respondenti uvedli, že je zajímavá téma: „Problematika mládeže (trestná činnost páchaná mládeží a na mládeži a trestní odpovědnost mládeže)“. Jedná se o téma, o kterém mají děti i adolescenti zkreslené vědomosti a proto je často zajímavá pohled expertů na tuto problematiku. Takové přednášky, které volně přecházejí v diskuse jsou nejen zajímavé pro studenty, ale realizují-li je policisté, tak mnohdy dojde k odhalení nějakého latentního trestního činu.

Stále aktuální je pak téma: „Drogová problematika“. Podle posledních výzkumů má každý třetí až čtvrtý student středních škol osobní zkušenost s nějakou drogou, a proto rádi zjišťují vše, co se drogové problematiky týká. Zde je důležité poukazovat především na negativa drog. V minulosti byli často mediální tváře této problematiky nějaká známá VIP osobnost, která se potýkala s drogovou závislostí, a mladí lidé si pak mysleli, že je to „in“ užívat drogy. Tento postoj je však nutné změnit.

Další problematikou je v posledních měsících často probírané téma: „Extrémizmu a rasizmu“. Jedná se o téma, které na své aktuálnosti získalo takzvanou „migrační vlnou“, které čelí Evropa. Jedná se o velice kontroverzní téma, které klade vysoké nároky nejen na profesionálně připravený program, ale také na lektora (specialistu), který bude preventivní program realizovat. Podle mého názoru by tato problematika měla být zpracována komplexně a měla by odrážet různé pohledy, protože pouze jednostranný pohled na celou věc by mohl vést k eskalaci celé problematiky, a především extremistických postojů některých jedinců. V této problematice hraje klíčovou roli i postoj rodičů a na to by neměl zapomínat především tvůrce preventivních programů.

Na posledních dvou místech pak studenti uvedli, že by je zajímala problematika „Sexuálně motivované trestné činnosti“ a také problematika „Násilné trestné činnosti“. Tento postoj studentů je zcela pochopitelný, protože je naprosto přirozené, že se mladí lidé zajímají o vše, co je spojováno se sexualitou. U násilné trestné činnosti se studenti často zajímají především o vraždy, které ve většině případů znají pouze z obrazovek televizí. U obou problematik jsou pak studenti překvapeni nejen počtem těchto skutků v jejich okolí, ale také faktem, že se tyto trestné činy mohou dotýkat i jich samotných.

Graf 7: Náměty pro další programy primární prevence (otázka č. 11)

Z grafu 8 je jasné, že 83 respondentů, preferuje možnost, aby primární prevenci na školách prováděli policisté. Vzhledem k tomu, že sama pracuji u Policie ČR, tak pro mě není tento fakt překvapující. Nejen, že policisté mají řadu materiálů, ze kterých mohou při prevenci vycházet a tím svou komunikaci se studenty oživit, ale mají dostatek zkušeností, aby mohli reagovat v případné diskusi na dotazy. Dále musím konstatovat, že řada policistů má pedagogické vzdělání, což jim umožňuje připravit a profesionálně zvládnout kvalitní projekt prevence.

Dále, 46 respondentů uvedlo, že by měli provádět primární prevenci školní metodici prevence kriminality, což je pochopitelné vzhledem k jejich vzdělání a řadě projektů primární prevence, které získávají při svém celoživotním vzdělávání a doškolování v oblasti prevence.

Na pomyslné třetí místo pak studenti svými 44 hlasy umístili pracovníky OSPOD a PMS. U této skupiny osob se jedná opět o specialisty na problematiku mládeže, kteří se každodenně věnují jednak delikventní mládeži, tak i dětem, které se

stanou svědky nebo obětí trestného činu. Tito specialisté mají na jednotlivé problematiky primární prevence částečně odlišný od policistů. Policista se zabývá prioritně trestně právní rovinou a pracovníci OSPOD a PMS jsou více zaměřeni na sociální stránku. Vzhledem k této skutečnosti je ideální propojení policie a OSPOD, včetně PMS.

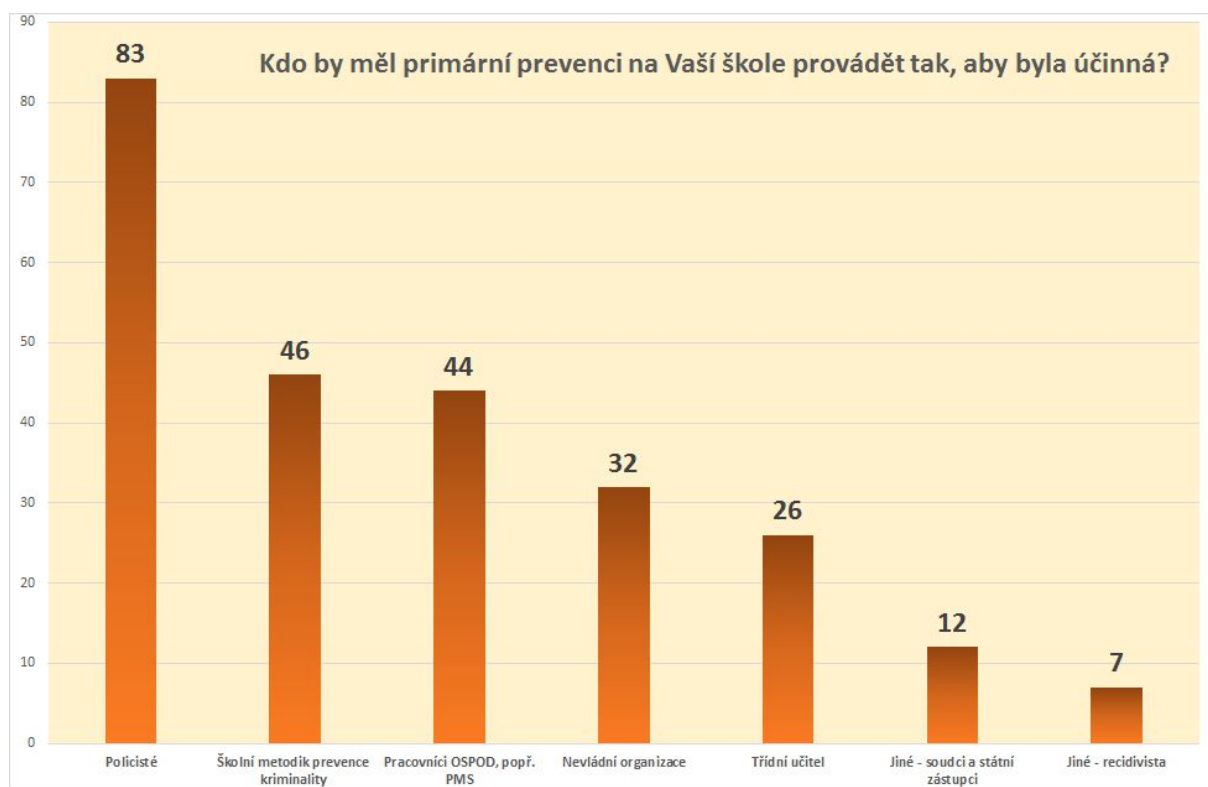
Na dalším místě pak s počtem 32 hlasů od studentů se umístili různé nevládní organizace. Účast nevládních organizací může být z pohledu respondentů zajímavá, ale školy, které využívají služeb nevládních organizací, by měli vždy zjišťovat, o jakou organizaci se jedná, jaké má reference a má-li akreditované programy primární prevence.

Třídní učitelé pak od studentů získali celkem 26 hlasů, a to je podle mého mínění důsledkem toho, že ne vždy mají třídní učitelé připravené takové programy primární prevence, které by byly pro studenty zajímavé a přínosné, byť pro to udělají veškeré maximum.

Státní zástupci a soudci pak od studentů získali 12 hlasů a podle mého názoru se jedná především o studenty těch škol (gymnází), kteří navštíví soud a účastní se například hlavního líčení. Bonusem pro studenty je pak možnost diskuse se soudcem a možnost kladení dotazů jak soudci, tak i státnímu zástupci.

Na závěr uvedli někteří respondenti, tedy celkem 7 respondentů, že by bylo zajímavé a přínosné, aby se primární prevencí na škole zabývali recidivisté. V tomto případě je pro mě těžké okomentovat tento názor studentů, ale může se ze strany studentů jednat pouze o recesi, v rámci vyplňování dotazníku, nebo o zajímavý, leč neuskutečnitelný nápad.

Graf 8: Vhodní realizátoři primární prevence z pohledu studentů středních škol (otázka č. 12)

5.3.3 Shrnutí a vyhodnocení výzkumných otázek

Studenti na středních školách v dotazníku prokázali dostatečné vědomost v oblasti primární prevence, problém však nastává v oblasti sekundární a terciální prevence, kdy studenti nejsou zcela schopni přesně specifikovat tyto termíny.

Odpovědi na výzkumnou otázku č. 1, která se zabývá, postoji studentů k otázce sociálně patologických jevů byla velice zajímavá, protože studenti nebyli schopni zobecnit termín sociálně patologických jevů. Naopak správně uváděli konkrétní jednání, které je do sociálně patologických jevů řazeno.

Dále bylo zajímavé zjištění, že cca v 58 % studentů uvedlo, že na jejich střední škole je prevence realizována až v okamžiku, kdy na škole dojde k nějakému závadovému, popřípadě kriminálnímu jednání.

Odpověď na výzkumnou otázku č. 2, která se zabývá prováděním primární prevence na středních školách (postupem, obsahem, i tím kdo prevenci provádí) studenti

uvedli, že programy primární prevence jsou podle studentů především realizovány formou přednášky. Tato slovní metoda je velice náročná jednak na osobu přednášejícího, ale také na posluchače, kteří musí celou dobu přednášky být plně soustředění.⁴⁷

Jako významně vhodnější a účinnější je metoda diskuse, popřípadě beseda s odborníky z praxe.

Studenti dále uvedli, že programy primární prevence na jejich škole realizuje většinou školní metodik prevence, nebo se setkávají se zástupci různých nevládních organizací. Pouze 41 studentů uvedlo, že na jejich střední škole realizovali nějaký program primární prevence. Zajímavé zjištění bylo u studentů gymnázia, že v rámci výuky a současně i v rámci realizace programu primární prevence se účastní soudního líčení a následně mohou hovořit i se soudcem. Podle mého názoru je tento způsob pro studenty zajímavý a přínosný.

Další zajímavou skutečností byl fakt, že studenti vnímají ve většině případů primární prevenci jako účinnou. Učitelé a školní metodici prevence bývají k dopadu a účinkům primární prevence na studenty skeptičtí, ale v případě vhodně zvoleného tématu a osobou lektora lze dosáhnout i velmi pozitivních výsledků primární prevence.

Odpověď na výzkumnou otázku č. 3, která se zabývá tím, jaká témata primární prevence studenty zajímají, respondenti podle očekávání uvedli, že jsou pro ně přitažlivá témata nebezpečného internetu, sociálních sítí, kyberšikana, sexting a další obdobná témata. Překvapením bylo, že zájem studentů byl výrazný o problematiku mládeže, a to jak v trestné činnosti, která je páchána mládeží, ale také na mládeži. Lze to vysvětlit i tím, že se řada studentů středních škol setkala s trestnou činností (svědci, oběti a v některých případech i jako pachatelé). Žádným překvapením pak nebylo, že na třetí místo ve svém zájmu zařadili studenti zájem o témata, které se týkají drog a jiných závislostí.

V závěru se studenti vyjádřili k tomu, kdo by měl realizovat programy primární prevence a podle jejich vyjádření by bylo vhodné, aby takové programy vedli právě

⁴⁷ MIOVSKÝ, Michal, Tereza ADÁMKOVÁ, Miroslav BARTÁK, et al. *Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování*. Druhé, přepracované a doplněné vydání. Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK v Praze a VFN v Praze, 2015. ISBN 978-80-7422-391-4., s. 109-113.

policisté, kteří mají řadu zkušeností a dokážou pružně a erudovaně reagovat i na zajímavé otázky studentů. Současně je osoba policisty většinou vnímána studenty jako určitá autorita, která školu navštívila. Dále studenti uvedli, že by se měli plně věnovat realizaci programů primární prevence právě školní metodici prevence, což je z našeho pohledu vhodné, protože právě školní metodik prevence má řadu informací, zúčastňuje se školení v rámci primární prevence, a proto jsou programy realizované školním metodikem prevence pro studenty zajímavé.

Podle vyjádření studentů je důležité, aby se primární prevenci věnovali právě lidé z praxe (Odbor sociálně právní ochrany dětí, probační a mediační služba, soudci apod.), kteří mají studentům co nabídnout.

5.3.4 Vyhodnocení výzkumného šetření zaměřeného na školní metodiky prevence kriminality

V této fázi výzkumného šetření bylo použito **interview (rozhovor)**, protože vzorek respondentů je malý a lépe tak mohu reagovat na odpovědi, popřípadě chování respondentů.

V první části bylo interview strukturované, tedy v úvodu budou otázky pevně stanovené, jako v dotazníku. Ve druhé části se jedná o nestrukturované interview, což umožní úplnou volnost otázek a odpovědí. Stanovené je pouze téma rozhovoru.

Interview bylo prováděno vždy ve škole, kde byl tento rozhovor nejprve domluven s ředitelem školy. Vedení školy pak určilo místo (kancelář, učebnu), kde rozhovor probíhal a kde nedocházelo k vyrušování. Se školním metodikem prevence se domluvil vhodný termín, aby byl rozhovor realizován bez časového stresu.

5.3.5 Výsledky rozhovorů se školními metodiky prevence

V úvodu této kapitoly musím konstatovat, že vyvstal problém se získáváním respondentů. Podle mého názoru se pravděpodobně jednalo o strach ze zveřejnění skutečností o realizované primární prevenci na středních školách, který vycházel v té době medializovaného případu šikany na Střední průmyslové škole na pražském

Třebešíně, kdy v důsledku šikany studentů zemřela jejich učitelka angličtiny. V době, kdy jsem navštěvovala střední školy v Českých Budějovicích, byl výše uvedený případ každodenně mediálně řešen.

Otázky výzkumného šetření pro školního metodika prevence

- ❖ Jak často jsou na Vaší škole realizovány programy primární prevence?
- ❖ Kdo na Vaší škole realizuje programy primární prevence?
- ❖ Jaká témata primární prevence jsou na Vaší škole řešena?
- ❖ Spolupracujete v rámci primární prevence s jinými subjekty, jako je Police ČR, Probační a mediační služba, Odbor sociálně právní ochrany dětí, neziskový sektor, a podobně?
- ❖ Jak probíhá kontakt s výše uvedenými organizacemi (se spolupracujícími subjekty)?
- ❖ Jakým způsobem získáváte zpětnou vazbu od studentů?

Školní metodik prevence I.

Školní metodik prevence uvedl, že na škole, na které působí, provádějí primární prevence ve vztahu ke studentům dvakrát do roka. V každém pololetí je realizován jeden program primární prevence. Zajištění programů primární prevence je v působnosti školního metodika prevence, který své záměry konzultuje s ředitelem školy, s třídními učiteli a výchovným poradcem. Nejčastějšími tématy primární prevence jsou v této době šikana, kyberšikana, bezpečnější internet, záškoláctví, kouření, požívání alkoholu a užívání drog. Školní metodik prevence nejčastěji spolupracuje v rámci programů primární prevence s Krizovým centrem pro děti a rodinu v Českých Budějovicích a Theia České Budějovice. Školní metodik prevence uvedl, že občanské sdružení Theia má pro jejich školu řadu zajímavých programů primární prevence a škola si může zvolit ten nejoptimálnější program dle situace na jejich škole. Kontakt mezi poskytovateli programů primární prevence a školou probíhá na základě písemných a osobních nabídek

od jednotlivých poskytovatelů. Školní metodik prevence uvedl, že využívá policejních projektů prevence pouze v případě, že se na škole vyskytne aktuální problém (např. šikana, užívání drog a podobně).

Zpětná vazba na realizovanou primární prevenci je získávána od studentů prostřednictvím třídního učitele, který o jednotlivých programech se studenty hovoří a jejich názory pak prezentuje školnímu metodikovi prevence.

Školní metodik prevence II.

Školní metodik prevence uvedl, že navrhuje a připravuje jednotlivé programy prevence a jejich zaměření sám. Připravené projekty pak na poradě s ředitelem představí nejen vedení školy, ale také učitelům i výchovnému poradci a ti se pak mají možnost k programům vyjádřit. Na základě jejich názorů pak školní metodik prevence programy dopracuje. Tyto programy jsou pak na škole realizovány většinou 4x za jeden školní rok. Většinou jde o dva programy primární prevence v jednom pololetí. Ojedinele se stává, že vzhledem k přeplněným osnovám nezbyvá čas na některý z připravených programů.

V posledních dvou letech se potřeba témat primární prevence částečně změnila. K obvyklým tématům, jako je šikana, kyberšikana šikana, nebezpečný internet a problematika závislostí přibyly i nová témata jako je rasismus, xenofobie a extremismus.

Na výše uvedených tématech spolupracuje školní metodik prevence jednak s občanským sdružením Theia, ale také s krajským protidrogovým koordinátorem, Policií ČR, Prev-Centrum Praha. Současně školní metodik prevence pravidelně spolupracuje s manažerem prevence kriminality paní Mgr. Veronikou Švehlovou Bullovou, Krajského úřadu Jihočeského kraje. Vzájemné vztahy se zástupci výše uvedených organizací již probíhá v rámci přátelských, neformálních vztahů, které si s nimi školní metodik vybudoval.

Zpětná vazba v rámci prováděných programů primární prevence je zjišťována školním metodikem prevence pomocí dotazníku. Další informace získává školní metodik prevence od kolegů učitelů, kteří se studenty o prevenci hovoří.

Školní metodik prevence III.

Školní metodik prevence uvedl, že na škole, kde působí, realizují programy primární prevence cca 3x ročně a to 2x besedy s odborníky na dané téma, které jsou v některých případech doplněny výukovými filmy, 1x za rok je realizována návštěva soudního líčení, která je následně se školním metodikem prevence analyzována. Programy primární prevence se zabývá na škole prioritně školní metodik prevence, který předkládá vedení školy. Koncepci primární prevence, která je připravena školním metodikem prevence pak projedná a schválí vedení školy za účasti školního psychologa a všech učitelů.

Školní metodik prevence spolupracuje s místním okresním soudem, intervenčním centrem, občanským sdružením Theia, Krizovým centrem pro děti a rodinu v Českých Budějovicích. S Policií ČR spolupracuje školní metodik především v době, kdy se vyskytne na škole nějaká forma rizikového chování. Kontakt s uvedenými organizacemi probíhá nejprve písemnou formou a následují osobní schůzky, které vedou k dojednání podrobností v rámci potřebných programů primární prevence.

Vyhodnocení výše uvedených programů je prováděno především písemnou formou, je prováděn feedback. Jako doplňkové informace jsou použity rozhovory se studenty. Největší ohlas má vždy návštěva soudního přelíčení.

5.3.6 Shrnutí a vyhodnocení výzkumných otázek

Všichni metodici prevence se shodli na tom, že by bylo možné realizovat daleko více programů primární prevence, ale všichni se potýkají s časovou dotací, která je na školách pro primární prevenci vyčleněna. Dalším demotivujícím faktorem pro práci školního metodika prevence je fakt, že se na základě zpětné vazby domnívají, že programy primární prevence nejsou dostatečně účinné.

Odpověď na výzkumnou otázku č. 1, která se zabývá koncepcí prováděné primární prevence sociálně patologických jevů na oslovených středních školách v Českých Budějovicích, je velice zajímavá. Školní metodici prevence se shodují na tom, že koncepci si připravují sami a následně je tato koncepce schvalována vedením školy, za účasti školního psychologa a výchovného poradce.

Odpověď na výzkumnou otázku č. 2, která se zabývá tím, z čeho vychází školní metodik prevence na střední škole při přípravě preventivních akcí a jak určuje cílovou skupinu prováděných akcí, bylo zjištěno, že školní metodici prevence často reagují na rizikové chování studentů. Na základě toho je pak připraven preventivní program pro všechny třídy. Dále také reagují na celospolečenské problémy.

Odpověď na výzkumnou otázku č. 3, která se zabývá způsobem, jakým je nastavena meziresortní spolupráce při realizaci primární prevence, uvedli školní metodici prevence, že mají k dispozici seznam poskytovatelů programů primární prevence. Seznam je přístupný na stránkách Krajského úřadu Jihočeského kraje. První kontakt s novým poskytovatelem probíhá většinou písemně a následně proběhne osobní kontakt školního metodika prevence a poskytovatele.

Oslovení školní metodici prevence se shodli na využívání služeb občanského sdružení Theia, které podle názoru školních metodiků poskytují velké množství programů primární prevence rizikového chování, jako je např. kyberšikana, virtuální život, násilí, šikana, násilí ve vztazích, xenofobie, rasismus, extremismus, výtržnictví, ale také subkultury a životní styly.

Dále školní metodici prevence hovořili o tom, že si nejsou zcela jistí úlohou Policie ČR v primární prevenci. Domnívají se, že policie by měla spíše pracovat v oblasti sekundární popřípadě v terciální prevenci.

5.3.7 Výsledek rozhovoru s policistou zabývajícím se prevencí rizikového chování

V závěru výzkumného šetření byl osloven policista zařazený na oddělení prevence a tisku Krajského ředitelství policie Jihočeského kraje v Českých Budějovicích. Rozhovor probíhal v kanceláři policisty, který byl na rozhovor připraven. Vzhledem k tomu, že byl policista ve svém prostředí a o rozhovoru věděl, byla zde velmi příjemná a vstřícná atmosféra.

Po vysvětlení, důvodu rozhovoru, uvedl policista, že kdyby bylo možné přispět tímto interviem ke zlepšení komunikace mezi Policií ČR a středními školami, tak má rozhovor svůj smysl.

První otázka směřovala na četnost spolupráce v rámci primární prevence sociálně patologických jevů na středních školách v Českých Budějovicích. Policista spontánně uvedl, že spolupráce se středními školami a gymnázii v Českých Budějovicích není na dobré úrovni. Většinou se jedná o dvě přednášky za pololetí. Pouze Střední zdravotnická škola v Českých Budějovicích má nastavený systém primární prevence tak, že v něm má své stálé místo i Policie ČR. Na obsahu programů primární prevence se vždy domluví školní metodik prevence se zástupcem Policie ČR. Současně uvedl, že programy primární prevence včetně různých volnočasových akcí využívají především základní školy, diagnostický ústav a výchovné ústavy. Zde je spolupráce nastavena a realizována bez zásadních problémů a většinou mají policisté vytvořeny na těchto školách osobní kontakty, které usnadňují vzájemnou komunikaci.

Na otázku, jakým způsobem jsou střední školy informovány o programech primární prevence, jejichž realizaci zajišťuje Policie ČR a jak probíhá vzájemná komunikace, policista uvedl následující informace. Policie ČR, tedy policista zařazen na oddělení prevence a tisku každý rok zpracovává nabídku pro střední školy a gymnázia s programy primární prevence sociálně patologických jevů, s tím co jednotlivé programy obsahují, jakou formou jsou realizovány a kdo se za Polici ČR na realizaci podílí. Pro upřesnění policista uvedl, že jsou určitá témata v rámci primární prevence, která je vhodné zpracovat ve spolupráci se specialistou služby kriminální policie a

vyšetřování, popřípadě s policistou zařazeným na vnější službě Police ČR. Tito policisté, kteří disponují informacemi, které nemůže jiný člověk, ať již pracuje ve školství, nebo pracující v neziskovém sektoru mít. Tyto programy jsou pak pro cílovou skupinu zajímavější a policisté, kteří mají dobré komunikační schopnosti, lépe zaujmou studenty. Policista se pak vrátil k otázce a sdělil, že školní metodici prevence se na základě zaslané nabídky pak telefonicky nebo e-mailem kontaktují se zástupcem policie, a upřesní své požadavky na konkrétní program primární prevence rizikového chování.

Na otázku, jakými Policie ČR v současné době disponuje programy, policista uvedl, že programů je široká paleta od trestní odpovědnosti mládeže, šikanu, kyberšikanu, rizika internetu, různé druhy závislostí jako je kouření, užívání alkoholických nápojů, tak i drog. Policie ČR také nabízí programy, které reagují na současné změny ve společnosti, jako je extremismus, rasismus, xenofobie, ale také problematika domácího násilí. Dále policista uvedl, že řadu materiálů k programům primární prevence získávají i cestou Policejního prezidia ČR, které se jako nadřazený článek policie zabývá prevencí. Primární prevencí se také zabývají kriminalisté v rámci svých specializací (drogová problematika, problematika mládeže, domácího násilí a podobně). Na závěr této otázky sdělil, že jednotlivé programy jsou realizovány různě, ale ve většině případů se jedná o kombinaci projekce filmu vyrobeného v rámci prevence kriminality a pak následuje diskuse a rozbor filmu, kdy se cílová skupina vyjadřuje a sděluje vlastní zkušenosti, dále jsou policisty realizovány různé ukázky např. při preventivních programech zabývajících se drogovou problematikou. V některých případech se u středoškolských studentů osvědčily i případové studie, na jejich řešení se mohou sami podílet.

Závěrem byl policista dotázán, zda existuje metodický pokyn v rámci Policie ČR, který by realizaci programů primární prevence upravoval. Na tuto otázku uvedl, že takový metodický pokyn neexistuje, Policie ČR se řídí Usnesením vlády České republiky ze dne 25. ledna 2016 č. 66., o Strategii prevence kriminality v České republice na léta 2016 – 2020, na jejímž základě byl Ministerstvem vnitra České republiky zpracován Akční plán prevence kriminality na léta 2016 – 2020.

Před rozloučením s policistou zařazeným na oddělení prevence a tisku uvedl dotazovaný policista, že by bylo dobré, kdyby je školní metodici prevence oslovovali s žádostí o nějaký vhodný program primární prevence častěji. V současné době jsou oslovováni především v případech, kdy ve škole dojde k nějakému rizikovému, popřípadě už i kriminálnímu jednání. V takovém případě už se podle vyjádření policisty nejedná o primární prevenci, ale o sekundární. Z pohledu Policisty je vždy lepší takovému jednání předcházet vhodně zvoleným programem primární prevence. Dále se zmínil i o neziskovém sektoru, kdy si není jistý akreditací těchto organizací ani kvalitou jejich programů primární prevence.

V neposlední řadě uvedl, že podle jeho názoru je lepší ve školách navázat dobré vztahy, kdy je možné, že škola se neostýchá v případě výskytu nežádoucího chování nebo jednání, které může mít znaky kriminálního jednání oslovit Policii ČR. Včasné řešení takového jednání bývá účinnější a efektivnější.

5.3.8 Shrnutí a vyhodnocení výzkumných otázek

Na základě výše uvedeného rozhovoru bylo zjištěno, že poptávka po programech primární prevence, které jsou realizovány Policií ČR, ze strany středních škol a gymnázií je v současné době minimální. Zájem o programy vzrůstá v době, kdy jsou již ve škole zachyceny negativní jevy. Výrazně vyšší zájem o spolupráci s Policií ČR mají základní školy v regionu. Dále bylo rozhovorem zjištěno, že Policie ČR disponuje celou řadou programů primární prevence sociálně patologických jevů, dle platné strategie prevence kriminality na léta 2016 – 2020.

Odpověď na výzkumnou otázku č. 1, která se zabývá, jakým způsobem probíhá kontakt Policie ČR se středními školami v oblasti primární prevence a jak často je tato prevence na středních školách v Českých Budějovicích realizována, policista uvedl, že každý rok zasílá Policie ČR na střední školy nabídku programů primární prevence. Četnost prováděné prevence ze strany Policie ČR je minimální a ze strany středních škol je zájem především o programy sekundární prevence.

Odpověď na výzkumnou otázku č. 2, která je zaměřena na programy primární prevence sociálně patologických jevů, které je Policie ČR schopna realizovat na středních školách, policista uvedl, že Policie ČR disponuje širokým portfoliem programů primární prevence. Jedná se o programy trestní odpovědnosti mládeže, šikanu, kyberšikanu, rizika internetu, různé druhy závislostí jako je kouření, užívání alkoholických nápojů, tak i drog. Policie ČR také nabízí programy, které reagují na současné změny ve společnosti, jako je extremismus, rasismus, xenofobie, ale také problematika domácího násilí. Dále policista uvedl, že řadu materiálů k programům primární prevence získávají i cestou Policejního prezidia ČR.

Odpověď na výzkumnou otázku č. 3, která se zabývá metodickým pokynem, který by v rámci Policie ČR upravoval problematiku primární prevence, uvedl policista, že takový pokyn neexistuje. Policie ČR se řídí Usnesením vlády České republiky ze dne 25. ledna 2016 č. 66., o Strategii prevence kriminality v České republice na léta 2016 – 2020, na jejímž základě byl Ministerstvem vnitra České republiky zpracován Akční plán prevence kriminality na léta 2016 – 2020.

ZÁVĚR

Bakalářská práce s názvem „Primární prevence sociálně patologických jevů na středních školách v Českých Budějovicích a spolupráce s Policií České republiky“, přináší nový pohled na realizaci programů primární prevence, jak je dnes prováděna na středních školách a jak by bylo možné realizaci primární prevence zkvalitnit a zefektivnit spoluprací s Policií ČR.

V teoretické části práce jsem se zaměřila jednak na vysvětlení základních pojmů prevence, ale také na problematiku sociálně patologických jevů. Dále jsem se zabývala systémem primární prevence, jak je v současné době nastaven v České republice. Současně jsem ve své práci uvedla i nové strategie v oblasti prevence kriminality stanovené vládou České republiky na léta 2016 – 2020. Z uvedené koncepce pak vychází i Akční plán prevence kriminálního jednání pro léta 2016 – 2020, který zpracovalo Ministerstvo vnitra České republiky. Uvedené dokumenty jsou stěžejní pro práci Policie ČR, která v posledních letech významně pracuje a naplňuje jednotlivé strategie prevence kriminality.

V praktické části bakalářské práce jsem analyzovala pohled studentů vybraných středních škol v Českých Budějovicích na programy primární prevence realizované právě na jejich střední škole. Dále jsem provedla rozhovory se školními metodiky prevence na školách. Zadávaním dotazníků studentům mě upoutala skutečnost, že střední školy často spolupracují s nevládní organizací Theia, která nabízí celou řadu programů primární prevence rizikového chování. Naproti tomu se střední školy cestou školních metodiků prevence neobracejí na oddělení prevence a tisku Policie ČR, která disponuje nejen zajímavými programy prevence, ale také specialisty na jednotlivé problematiky primární prevence. Domnívám se, že právě Policie ČR je schopna rozebrat a analyzovat rizikové chování v celé šíři a se všemi dopady, což je v případě realizace programů primární prevence pro studenty zajímavé a umožňuje to studentům o daném problému přemýšlet, klást otázky. Pouze takový program primární prevence, který zaujme posluchače má smysl a je účinný.

Dále bych chtěla upozornit i na fakt, že jednotliví policisté, specialisté na určité problematiky spolupracují na přípravě programů primární prevence a připravují i právní rozbory a spolupracují i s portálem www.prevence-info.cz a se studiem DAVY, které natáčí filmy pro primární prevenci. Policie pak připravuje k uvedeným filmům trestně-právní komentář. Uvedené filmy jsou pak k použití v rámci programů primární prevence, kterou realizují zástupci Policie ČR, tak i k použití školním metodikům prevence. Uvedené filmy jsou také ke stažení a používání na stránkách portálu www.videoskolam.cz.

V závěru bych ráda uvedla, že i Policie ČR by měla pro kontakt se školními metodiky prevence udělat více, než na školy zaslat nabídku s jednotlivými programy. Vhodné by bylo uspořádat seminář (workshop) pro školní metodiky prevence, popřípadě kulatý stůl, kde by bylo možné představit jednotlivé programy primární prevence. Těchto aktivit by se měli účastnit ne jen policisté zařazení na oddělení prevence a tisku, ale také jednotliví specialisté služby kriminální policie a vyšetřování, popřípadě vnější služby. Zde by došlo jednak k představení jednotlivých programů, ale i policistů, popřípadě k navázání neformálních vztahů, které vždy usnadňují vzájemnou komunikaci.

Aby bylo možné realizovat semináře, jak je uvedeno v předešlém odstavci, je nutná spolupráce Policie ČR s Krajským úřadem Jihočeského kraje. Užší spolupráce těchto dvou institucí by mohla zajistit účast policisty, který se specializuje na prevenci na poradách ředitelů škol na Krajském úřadě Jihočeského kraje. Na takové poradě by policista přednesl současnou bezpečnostní zprávu a vývojové trendy v páčání trestné činnosti mládeží a na mládeži. Dále by na základě takových informací navrhl ředitelům škol optimální programy primární prevence, které je Policie ČR schopna zajistit. Tímto by i ředitelé středních škol zařadili primární prevenci na svých školách mezi priority a zajistili i účast školního metodika na seminářích Policie ČR.

Policie ČR se v posledních letech mění a z převážně represivní složky státu je policie organizací, která je pro občany otevřenější a vlídnější Policie ČR se stala organizací, která se snaží občanům pomáhat a i přes striktní dodržování zákonů dokáže být k potřebám lidí empatická a mít lidský přístup v řešení problémů.

Spolupráce škol s Policií ČR má ještě jeden aspekt, a to především vybudování vzájemné důvěry, která může v případě potřeby pomoci v řešení akutních případů, které se čas od času vyskytnou na každé škole.

Závěrem bych ráda konstatovala, že každá prevence, primární prevenci nevyjímaje, musí mít svůj smysl a účinek. V této oblasti by podle mého názoru nemělo docházet ke konkurenčním aktivitám, ale mělo by se vždy jednat o vzájemnou spolupráci všech institucí, a to ve prospěch cílové skupiny, kam jsou programy primární prevence cíleny.

Seznam použitých zdrojů

1. AUJEZKÁ, Anna, ŠIRŮČKOVÁ, Michaela (ed.). *Příklady dobré praxe programů školní prevence rizikového chování*. Praha: Klinika adiktologie, 1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze ve vydavatelství Togga, 2012. ISBN 978-80-87258-91-0.
2. BÁRTÍK, Pavel, MIOVSKÝ, Michal (ed.). *Primární prevence rizikového chování ve školství: [monografie]*. Praha: Sdružení SCAN, c2010, s. 42-43.
3. ECKERTOVÁ, L. a DOČEKAL, D. *Bezpečnost dětí na Internetu: Rádce zodpovědného rodiče*. 1.vyd. Brno: Computer Press, 2013, 224 s. ISBN 978-80-251-3804-5
4. EDITOVALA EGLE HAVRDOVÁ a AUTOŘI PAL BAAN [SIC .. ET AL.]. *Nejlepší praxe školních programů prevence kriminality: studijní materiál pro projekt "Vzdělávání v oblasti přenosu nejlepší praxe prevence kriminality a sociálního začlenění mládeže"*. Praha: Centrum pro veřejnou politiku, 2009. ISBN 8025464881, s. 49.
5. FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie: analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2781-3, s. 156.
6. GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Překlad Vladimír Jůva, Vendula Hlavatá. Brno: Paido, 2010, 261 s. ISBN 978-80-7315-185-0.
7. HAVLÍK, Radomír, Jiří PROKOP a Věra HALÁSZOVÁ. *Kapitoly ze sociologie výchovy*. Praha: Pedagogická fakulta UK, 1996. ISBN 80-86039-10-2.
8. JIRÁSKOVÁ, Věra. *Občan v demokratické společnosti*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. Učebnice pro střední školy. ISBN 80-85850-78-8, s. 93.

9. KUČHTA, Josef a Helena VÁLKOVÁ. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2005. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-813-4, s. 321.
10. MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ (eds.). *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-X. s. 193.
11. MATOUŠEK, Oldřich a Andrea KROFTOVÁ. *Mládež a delikvence: [možné příčiny, současná struktura, programy prevence kriminality mládeže]*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-226-2, s. 146.
12. MIOVSKÝ, Michal, Tereza ADÁMKOVÁ, Miroslav BARTÁK, et al. *Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování*. Druhé, přepracované a doplněné vydání. Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK v Praze a VFN v Praze, 2015. ISBN 978-80-7422-391-4., s. 109-113.
13. MIOVSKÝ, Michal. *Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování*. Praha: Klinika adiktologie, 1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze ve vydavatelství Togga, 2012. ISBN 978-80-87258-89-7.
14. NOVOTNÝ, Oto. *Kriminologie*. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2004. ISBN 80-7357-026-2, s. 21,
15. RŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8. s. 178.
16. SEMRÁD, Jiří. *Mládež a sociálně negativní jevy: sborník referátů ze semináře*. Praha: Vydavatelství Policejní akademie České republiky, 1996. ISBN 80-85981-22-X, s. 8
17. SVATOŠ, Roman. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2009. ISBN 978-80-86708-81-2, s. 1-14.

18. *URBANOVA, Martina. Systémy sociální kontroly a právo. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. ISBN 80-86898-94-6. s. 125.*
19. *VÁGNEROVÁ, Marie. Psychopatologie pro pomáhající profese. Vyd. 5. Praha: Portál, 2012, 870 s. ISBN 978-80-262-0225-7.*
20. *ZOUBKOVÁ, Ivana. Kontrola kriminality mládeže. Dobrá Voda: A. Čeněk, 2002. ISBN 80-86473-08-2, s. 76.*

Internetové zdroje

1. *Mapa České republiky: Počet obyvatel měst České republiky* [online]. České Budějovice [cit. 2016-06-19]. Dostupné z: <http://www.mapaceskerekrepubliky.cz/pocet-obyvatel-mest>
2. *Krajský úřad Jihočeského kraje* [online]. České Budějovice: <http://www.kraj-jihocesky.cz>, 2015 [cit. 2016-06-07]. Dostupné z: http://www.kraj-jihocesky.cz/1363/prevence_rizikoveho_chovani.htm
3. *Krajský úřad Jihočeského kraje* [online]. České Budějovice: <http://www.kraj-jihocesky.cz>, 2014 [cit. 2016-06-07]. Dostupné z: [http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par\[okres_cb_cb\]=on&par\[skola_ss_ssk\]=on&par\[skola_vos\]=on&par\[ic\]=&par\[nazev\]=&par\[adresa\]=&par\[odeslano\]=Vyhledat&par\[id_v\]=175&par\[lang\]=CS&par\[action\]=show&par\[back\]=form](http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par[okres_cb_cb]=on&par[skola_ss_ssk]=on&par[skola_vos]=on&par[ic]=&par[nazev]=&par[adresa]=&par[odeslano]=Vyhledat&par[id_v]=175&par[lang]=CS&par[action]=show&par[back]=form)
4. *Seznam středních škol v Jihočeském kraji* [online]. České Budějovice [cit. 2016-06-19]. Dostupné z: [http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par\[okres_cb_cb\]=on&par\[skola_ss_ssk\]=on&par\[skola_vos\]=on&par\[ic\]=&par\[nazev\]=&par\[adresa\]=&par\[odeslano\]=Vyhledat&par\[id_v\]=175&par\[lang\]=CS&par\[action\]=show&par\[back\]=form](http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par[okres_cb_cb]=on&par[skola_ss_ssk]=on&par[skola_vos]=on&par[ic]=&par[nazev]=&par[adresa]=&par[odeslano]=Vyhledat&par[id_v]=175&par[lang]=CS&par[action]=show&par[back]=form)
5. Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2016 až 2020. *Www.mvcr.cz* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-06-26]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/strategie-prevence-kriminality-v-ceske-republice-na-leta-2016-az-2020.aspx>

6. ŠTABLOVÁ, R. *Kriminologie*. Praha, 2008. Dostupné na:
<https://is.jabok.cz/el/JA10/zima2012/S2041/um/kriminologie.pdf>. s. 30.
7. Úřad vlády České republiky: Usnesení vlády České republiky č. 66 ze dne 25.1.2016, Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2016 až 2020 [online]. Praha [cit. 2016-06-19]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/djv-agenda?date=2016-01-25>

Seznam dokumentů

1. MŠMT (2007). Vybrané termíny primární prevence. Kolektiv autorů. Praha: 2007.
2. MŠMT (2009). Strategie prevence rizikových projevů chování u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2009 –2012.
3. *Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů.*
4. *USNESENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY ze dne 25. ledna 2016 č. 66. o Strategii prevence kriminality v České republice na léta 2016 až 2020*

Přílohy

Příloha č. 1

Tab. č. 1 : Seznam poskytovatelů primární prevence podle Krajského úřadu Jihočeského kraje

Název	Adresa	Kontaktní osoba	Telefon	Webové stránky E-mail	Stručná charakteristika poskytovaných aktivit
KRIZOVÉ CENTRUM PRO DĚTI A RODINU	Jiráskovo náměstí 1549/10, České Budějovice, 370 04	Mgr. Tereza Korecká	387 410 864	pomoc@ditvekrizi.cz	podpůrně-terapeutická skupina pro dospívající podpůrně-terapeutické skupina pro děti aktuálně nemáme certifikovaný program primární prevence
ARKÁDA - SOCIÁLNĚ PSYCHOLOGICKÉ CENTRUM, o. s.	Husovo náměstí 2/24, 397 01 Písek	Bc. Zuzana Rysová	382 211 300 775 588 000	www.arkadacentrum.cz info@arkada-pisek.cz rysova@arkada-pisek.cz	Certifikovaný program Projektový občanského sdružení jsou koncipovány jako nabídka různých preventivních aktivit pro základní a střední školy v píseckém a mládežském regionu. Jedná se o ucelené programy i o jednorázové především osvětové aktivity. Aktuální nabídku témat a programů najdete na internetových stránkách organizace.
PORTUS Prachatice, o. p. s. - Primární prevence Phénix	Velké náměstí 14, 383 01 Prachatice	Mgr. Hana Kolingerová	722 049 751	www.portusprachatice.cz phenix@portusprachatice.cz	Certifikované programy všeobecné a selektivní primární prevence Primární prevence Phénix nabízí komplexní a kontinuální systém specifické primární prevence (alkohol, cigarety, drogy, sex, vztahy v kolektivu, komunikace mezi žáky, tolerance, kyberšikana a mnoho dalších). Olověná skupina od žáků prvních tříd až po studenty středních škol (především na ORP Prachatice. Dále veřejnost v oblasti kyberšikany (akreditovaný systém vzdělávání) v celorepublikovém měřítku.
DO SVĚTA, o. s.	Heydukova 349, 386 01 Strakonice	Mgr. Lenka Vyternová Josef Hruška	725 373 864 601 367 000	www.dosveta.org www.adaptaky.cz dosveta@dosveta.org	Certifikované programy specificky zaměřené na primární prevence v rámci i mimo rámec školní docházky (Adaptační kurzy) pro základní a střední školy regionu Jižních Čech. Programy jsou zaměřeny dle záležitosti školy na prevenci drog, šikany, záškoláctví, sexuální oblast, agresivity atd.
Metha, z.ú	Pravdova 837/II, 377 01 J. Hradec	Mgr. Božena Havlová	775 567 704	www.osmeta.cz havlova@osmeta.cz	Certifikované programy všeobecné a selektivní prevence rizikového chování u školní mládeže (prevence užívání návykových látek, šikany a ostatního rizikového chování, poruchy příjmu potravy), programy na podporu zdravého životního stylu (výživa, pohyb, duševní zdraví, vztahy, partnerství, etika), semináře pro pedagogy na klíč, osvěty pro rodiče, Dny zdraví. Programy pro žáky jsou realizovány v rámci školní docházky 1 - 2 vyučovací hodiny, osvěty pro rodiče podle domluvy, semináře pro pedagogy dvouhodinové nebo celodenní. Aktuální nabídku témat a programů najdete na internetových stránkách organizace.
ELIO, o. s.	Drožejov 17, 386 01 Strakonice	Mgr. Magda Nováčková	775 545 012	www.elio.cz magda.novackova@elio.cz info@elio.cz	Komplexní péče v oblasti preventivního a psychologického působení na škole. Pro základní školy, učitelské střední školy, gymnázia a vyšší odborné školy nabízíme preventivní programy rizikového chování. Aktuální nabídku programů najdete na internetových stránkách organizace. Občanské sdružení dále zajišťuje také sportovní, psychologický i primární preventivní zaměřené programy v rámci škol v přírodně či lyžařských výcviků, a to včetně lyžařských instruktorů a sportovních lektorů.
PYRAMIDAS, o. s.	Pohledská 19, 370 06 České Budějovice	Mgr. Pavel Vácha	777 165 065 774 073 000	www.prevence.net pyramidas@seznam.cz	Komplexní program primární a specifické prevence určené pro 25. 55 (pedagogové, rodiče, žáci a studenti) prováděný formou přednášek, předčítkových seminářů, panelových diskusí intervenčních programů
THEIA - krizové centrum, o.p.s.	Mánesova 11/3b, 370 01 České Budějovice	Bc. Radka Foitlová	773 656 583	www.theia.cz foitlova@theia.cz info@theia.cz	Nabízí certifikované programy pro žáky základních (1. - 9. třída) a středních škol, zaměřené na prevenci rizikového chování. Programy jsou zaměřené na problematiku vztahů, chování, násilí, virtuálního světa, kyberšikany a mečí, výtržnictví a extrémismu. Životních stylů a hodnot. Programy akreditované pro DVPP (MŠMT). Kyberšikana a její dopad na dnešní společnost - určeno pro pracovníky škol. Extremismus a výtržnictví - úvod do problematiky Programy DVPP v modifikované podobě jsou vhodné i pro rodiče.
SVP SPIRÁLA	Vyšný 39, 381 01 Český Krumlov	Mgr. Ingrid Jilková PhDr. Zdeňka Šírková	774 424 905 380 712 000	www.spirala.krumlov.cz os.spirala@email.com	
PorCeTa, o. p. s.	Šmetanova 1284, 39002 Tábor	PhDr. Miroslava Horecká Mgr. Radka Šimonová	777 882 002 775 361 000	www.porceta.cz horecka@porcetaops.cz simonova@porcetaops.cz	Speciálně pedagogické poradenské a vzdělávací centrum v Táboře nabízí certifikované programy všeobecné a indikované primární prevence rizikového chování pro základní a střední školy. Aktuální nabídku programů a přehled dalších služeb centra pro děti, rodiče, pedagogy a třídní kolektivy najdete na webových stránkách společnosti.
Centrum ekologické a globální výchovy Cassiopeia - ZČHB Forest	Jizerská 281/A, České Budějovice 370 11	Bc. Petr Kurz	385 520 951	Ceev-cassiopeia.cz info@ceev-cassiopeia.cz	Nabízíme programy pro žáky mateřských, základních (1. - 9. třída) a středních škol, zaměřené na environmentální a globální tématu a od roku 2009 se věnujeme tématům národnostních menšin, škatulkování a práv a povinností. Posledním rozvíjejícím tématem je klima třídy kdy v rámci vyučkových programů se věnujeme tématu klimatu a osobních vztazích žáků. Programy jsou zaměřené na problematiku vztahů člověk a příroda, člověk a člověk a jeho chování, životní styl a hodnoty člověka. Programy pro žáky jsou realizovány v rámci vyučování v rozsahu 1 - 2 vyučovací hodiny, případně dle specifických potřeb školy. Poslední dva roky realizujeme tří až pětidenní pobytové programy se zaměřením environmentální a spojené se životem třídy.

Příloha č. 2

Tab. č. 2: Seznam gymnázií v Českých Budějovicích⁴⁸

Název školy	Adresa	Ředitel	Tel.	Webové stránky	IČ
Biskupské gymnázium J.N.Neumanna a Církevní základní škola	Jirsíkova 5, 370 21 České Budějovice	Mgr. Zdeněk Dvořák	386359067	www.bigy-cb.cz	666122
České reálné gymnázium s.r.o.	Pražská 54a, 370 04 České Budějovice	RNDr. Alois Bohůnek	387423122	www.crg.cz	49060317
Česko-anglické gymnázium s.r.o.	Třebízského 1010, 370 06 České Budějovice	RNDr. Danuše Lhotková	380425132	www.cag.cz	63908352
Gymnázium, České Budějovice, Česká 64	Česká 64, 370 21 České Budějovice	Mgr. Antonín Sekyrka	386356085	www.gymceska.cz	60075775
Gymnázium, České Budějovice, Jírovцова 8	Jírovцова 8, 371 61 České Budějovice	Mgr. Pavel Kavřík	389603632	www.gymji.cz	60076101
Gymnázium J. V. Jirsíka, České Budějovice, Fr. Šrámka 23	Fr. Šrámka 23, 371 46 České Budějovice	RNDr. Jaroslav Pustina	387422640	www.gjvj.cz	60076135

⁴⁸ *Krajský úřad Jihočeského kraje* [online]. České Budějovice: <http://www.kraj-jihocesky.cz>, 2014 [cit. 2016-06-07]. Dostupné z: [http://www.krajjihocesky.cz/index.php?par\[okres_cb_cb\]=on&par\[skola_ss_ssk\]=on&par\[skola_vos\]=on&par\[ic\]=&par\[nazev\]=&par\[adresa\]=&par\[odeslano\]=Vyhledat&par\[id_v\]=175&par\[lang\]=CS&par\[action\]=show&par\[back\]=form](http://www.krajjihocesky.cz/index.php?par[okres_cb_cb]=on&par[skola_ss_ssk]=on&par[skola_vos]=on&par[ic]=&par[nazev]=&par[adresa]=&par[odeslano]=Vyhledat&par[id_v]=175&par[lang]=CS&par[action]=show&par[back]=form)

Příloha č. 3

Tab. č. 3: Seznam středních odborných učilišť a středních odborných škol v Českých Budějovicích⁴⁹

Název školy	Adresa	Ředitel	Tel.	Webové stránky	IČ
EDUCAnet - střední škola a základní škola České Budějovice, s.r.o.	Lannova tř. 1595/29a, 370 01 České Budějovice	Mgr. Jaroslava Dědková	774073318	www.ceskebudejovice.educanet.cz	25158392
Konzervatoř	Kanovnická 22, 370 61 České Budějovice	Mgr. Petr Ries	386110426	www.konzervatorcb.cz	60075902
Obchodní akademie	Husova 1, 370 21 České Budějovice	RNDr. Zdeňka Sokolová	387318474	www.oacb.cz	60076046
Soukromá střední škola a jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky České Budějovice, s.r.o.	Jeronymova 28/22, 370 01 České Budějovice	PhDr. Alena Švepešová	386354440	www.skolacb.cz	60646764
Střední odborná škola veterinární, mechanizační a zahradnická a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky	Rudolfovská 92, 372 16 České Budějovice	Ing. Břetislav Kábele	387924111	www.soscb.cz	60075911
Střední průmyslová škola stavební	Resslova 2, 372 11 České Budějovice	RNDr. Vladimír Kostka	387001415	www.stavarna.eu	60076089
Střední průmyslová škola strojní a elektrotechnická	Dukelská 13, 371 45 České Budějovice	Ing. Čestmír Tschauder	386794115	www.spssecb.cz	60075970
Střední škola a Vyšší odborná škola cestovního ruchu	Senovážné náměstí 12, 370 01 České Budějovice	Mgr. Zdeňka Erhartová	386354263	www.skolacrcb.cz	60077590
Střední škola informatiky a právních studií, o.p.s.	Žižkova 4, 370 01 České Budějovice	Mgr. Kateřina Cikánová Pánová	386360759	www.stredniskola.cz	25184181
Střední škola obchodní	Husova 9, 370 21 České Budějovice	Mgr. Jarmila Benýšková	387023712	www.sso.cz	510874
Střední škola obchodu, služeb a podnikání a Vyšší odborná škola	Kněžskodvorská 33/A, 370 04 České Budějovice	Mgr. Miroslav Petrovský	387438700	www.ssvos.cz	60075953
Střední škola polytechnická	Nerudova 59, 370 04 České Budějovice	Ing. Luboš Kubát	387423450		582336
Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická	Husova 3, 371 60 České Budějovice	Mgr. Karel Štix	387023012	www.szscb.wz.cz	582239
Vyšší odborná škola, Střední průmyslová škola automobilní a technická	Skuherského 3, 370 04 České Budějovice	Bc. Jan Šindelář	387316372	www.spsautocb.cz	582158
Vyšší odborná škola a Střední škola, s.r.o.	Emy Destinové 395, 370 05 České Budějovice	ng. Zdeňka Dočekalová	387318632	www.vosss.cz	25157426
Vyšší odborná škola zdravotnická Bilá Vločka, s.r.o.	Zachariášova 3, 370 04 České Budějovice	Mgr. Marie Dvořáková	387331551	www.bilavlocka.cz	25157795
Mateřská škola, Základní škola a Praktická škola	Štítného 3, 370 01 České Budějovice	Mgr. Jaroslav Klimeš	602635722	www.stitneho-cb.cz	60075856
Mateřská škola, Základní škola a Praktická škola při centru ARPIDA, o.p.s.	U Hvízdala 9, 370 11 České Budějovice	Mgr. Ing. Marek Wohlgemuth	385777011	www.dcarpida.cz	25167201
Mateřská škola, základní škola a střední škola pro sluchově postižené	Riegrova 1, 370 01 České Budějovice	Mgr. Ivana Macíková	387319203	www.sluchpostcb.cz	60075961

⁴⁹ Tamtéž

Dotazník - informovanost studentů k primární prevenci sociálně-patologických jevů

Jsem studentkou Jihočeské univerzity - Pedagogické fakulty, obor: Učitelství odborných předmětů. Svým výzkumem, jehož součástí je i vyhodnocení tohoto dotazníku bych ráda zhodnotila provádění stávající primární prevence sociálně patologických jevů na středních školách. Jestliže bude vhodné provést změnu v provádění primární prevence, navrhnou ve své práci možnosti, jak tuto prevenci na středních školách provádět efektivněji.

Za korektní vyplnění Vám předem velice děkuji.

Jana Burcev Špulková

1. Ročník:

2. Žena Muž (zaškrtněte)

3. Věk:

4. Byli jste někdy dotčeni spácháním trestného činu (popřípadě přestupku) jako:

- Oběť
- Pachatel /spolupachatel/
- Svědek
- Nic z uvedeného

5. Co jsou sociálně patologické jevy? Co mezi ně řadíme?

6. Specifikujte rozdíl mezi primární, sekundární a terciální prevencí?

7. Je na Vaší škole prováděna prevence sociálně patologických jevů (prevence kriminality)?

- Ano
- Ne
- Pouze v případě, že se na škole vyskytne nějaký problém.

8. Jakým způsobem je prevence realizována?

- Přednášky
- Volnočasové aktivity
- Hry, zpracovávání projektů
- Sledování preventivních spotů, popřípadě filmů a jejich rozbor
- Diskuse s odborníky (policisty, pracovníky OSPOD, PMS
- Návštěva soudu

9. Kdo tuto prevenci provádí? (možné zakroužkovat i více možností)

- Třídní učitel
- Školní metodik prevence kriminality
- Policisté
- Pracovník OSPOD, popřípadě PMS
- Nevládní organizace
- Jiná osoba (vypište)

10. Je pro Vás takto prováděná prevence přínosná? V čem Vám pomohla?

- Ano
- Ne
- Nevím
- Vypiš v čem je pro tebe prevence přínosná:

11. Jaká témata Vás zajímají?

- Drogová problematika
- Extremizmus / rasizmus
- Sexuálně motivovaná trestná činnost
- Problematika mládeže (trestná činnost páchaná mládeží a na mládeži a trestní odpovědnost mládeže)
- Internet a jeho nebezpečí (kyberšikana, sexting, ...)
- Násilná trestná činnost
- V případě zájmu o jiné téma (vypište)

12. Kdo by měl primární prevenci na Vaší škole provádět, tak aby byla účinná? (možné zakroužkovat i více možností)

- Třídní učitel
- Školní metodik prevence kriminality
- Policisté
- Pracovník OSPOD, popřípadě PMS
- Nevládní organizace
- Jiná osoba (vypište)

Vysvětlení zkratk:

OSPOD – odbor sociálně právní ochrany dětí

PMS – probační a mediační služba